

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tea Gorič

**Prepletanje kulturne in izobraževalne politike na primeru Kulturnega
dnevnika**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tea Gorič

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Tomc

Somentor: doc. dr. Vesna Čopič

**Prepletanje kulturne in izobraževalne politike na primeru Kulturnega
dnevnika**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Prepletanje kulturne in izobraževalne politike na primeru Kulturnega dnevnika

Kulturna vzgoja velja za temeljno pravico vsakega posameznika, zato mora biti del njegovega vseživljenjskega učenja. Kulturna pismenost je nujna, saj pomeni osebno emancipacijo in avtonomijo, odpor proti raznim oblikam manipulacije pa tudi sposobnost kritičnega razsojanja ter pozitivno vrednotenje in spoštovanje razlik med ljudmi, kulturami in družbami. Kulturno-umetnostna vzgoja se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja. V javnem interesu je vzpostavitev partnerstva med vzgojno-izobraževalnimi zavodi, kulturnimi in znanstvenimi ustanovami, pomembno pa je tudi partnerstvo z drugimi resorji. Tudi v Sloveniji bi bilo nujno institucionalizirati to področje po zgledu mnogih evropskih držav, kar bi omogočilo enakovredno in načrtno sodelovanje kulturnega in izobraževalnega resorja, vsekakor pa bi morala biti kulturna vzgoja prepoznana kot družbena razsežnost in ne le kot skrb kulturnega in šolskega resorja. Glede na to, da je v učnih načrtih umetnostni vzgoji namenjenega premalo časa, je projekt Kulturni dnevnik primerna rešitev. Prvi in najvažnejši cilj projekta je kulturno ozaveščanje ter izobraževanje mladih. Njihova želja je približati kulturne prireditve občinstvu in obratno ter v praksi mladim v najbolj dojemljivih letih predstaviti kulturne prireditve, ustvarjanje umetnikov ter delovanje kulturnih ustanov, obenem pa se trudijo otrokom in mladostnikom podati osnove pravih lepega obnašanja v kulturnih ustanovah in na kulturnih prireditvah ter jim z delavnicami aktivno približati različne ustvarjalce in področja umetnosti.

Ključne besede: kulturno-izobraževalna politika, kulturna vzgoja, Kulturni dnevnik.

Interconnection between Cultural and Educational Policies Based on the Example of the Kulturni dnevnik Project

Cultural education is considered to be every individual's basic right and must, therefore, be part of their lifelong education. Cultural literacy is crucial, for it translates to personal emancipation and autonomy, resistance against various forms of manipulation as well as the capacity of critical assessment and positive evaluation and respect for the differences between people, cultures and societies. Considering its content and mission the cultural-artistic education appears at the intersection of cultural, educational and scientific sectors. It is in the public interest to establish a partnership between educational institutions, but partnerships between other sectors is also of high importance. It is necessary to institutionalise this field also in Slovenia, following the example of many other European countries, which would enable an equal and prepared co-operation of cultural and educational sectors. But without a doubt, cultural education should be recognised as a social dimension and not only as a concern of cultural and school sectors. Since there is not enough time reserved for artistic education in syllabi the Kulturni dnevnik Project is a suitable solution. The first and the most important goals of the project are cultural awareness and education of youth. Their aim is to bring cultural events closer to its audience and vice-versa and to present young people in their most perceptive age with cultural events, artistic creativity and functioning of cultural institutions. They also strive to offer children and youth the basics of orderly behaviour in cultural institutions and at cultural events and actively bring them closer to various artists and different fields of art with workshops.

Key words: cultural-educational policy, cultural education, Kulturni dnevnik Project.

Kazalo

1	Uvod	5
2	Kulturni dnevnik	5
2.1	Predstavitev	5
2.2	Cilji, načrti in razvojne možnosti	8
3	Pomen kulturne vzgoje in kulturne pismenosti	9
3.1	Okrogla miza o pomenu projekta Kulturni dnevnik	15
3.2	Druge razprave o projektu Kulturni dnevnik	18
4	Kulturna in izobraževalna politika	20
4.1	Primerjalna študija Umetnost in kulturno izobraževanje v evropskih šolah	21
4.1.1	Pobude in priporočila za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje	23
4.1.2	Najpomembnejše ugotovitve primerjalne študije	25
4.2	Nacionalni program za kulturo	26
4.2.1	Nacionalni program za kulturo 2008–2011	26
4.2.2	Nacionalni program za kulturo 2012–2015: Osnutek	27
4.3	Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo	31
4.4	Drugi viri	34
5	Korespondiranje Kulturnega dnevnika s kulturno in izobraževalno politiko do osnovnošolcev	34
6	Sklep	39
7	Literatura	42
	Priloga A:	45
	Priloga B:	50

1 Uvod

Namen in cilji moje diplomske naloge so ugotoviti na kakšen način in do katere mere se v osnovnih šolah prepletata kulturna in izobraževalna politika in koliko projekt Kulturni dnevnik korespondira z njima. Pri tem sem si zastavila naslednja raziskovalna vprašanja: Kaj je namen projekta Kulturni dnevnik in katere cilje ima? Kakšen je pomen kulturne vzgoje in kulturne pismenosti pri mladih? Kakšna je kulturna in izobraževalna politika do osnovnošolcev v Sloveniji? Ali projekt Kulturni dnevnik uresničuje cilje navedenih politik?

Pri iskanju odgovorov na zgornja vprašanja sem kot metodo uporabila komparativno analizo sekundarnih virov (že obstoječih besedil na to temo) in primarnih virov (raznih dokumentov, listin), delno metodo opazovanja z udeležbo ter video posnetek okrogle mize na temo projekta Kulturni dnevnik.

V poglavjih, ki sledijo, bom predstavila projekt Kulturni dnevnik, navedla bom cilje, načrte in razvojne možnosti projekta. Nato bom spregovorila o pomenu kulturne vzgoje in kulturne pismenosti, zanimalo me bo, zakaj je kultura vzgoja pri mladih nujno potrebna, dotaknila pa se bom tudi razprav, na katerih so diskutirali o pomenu Kulturnega dnevnika. V 4. poglavju bom predstavila kulturno in izobraževalno politiko. Pregledala bom primerjalno študijo omrežja Eurydice, Nacionalni program za kulturo, Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo in v podpoglavju 4.4 še druge vire, ki se ukvarjajo s to tematiko in v 5. poglavju z naslovom Korespondiranje Kulturnega dnevnika s kulturno in izobraževalno politiko do osnovnošolcev, ugotavljala ujemanje Kulturnega dnevnika s prej omenjenima politikama. Sledil bo še sklep.

2 Kulturni dnevnik

2.1 Predstavitev

Zavod MARS Maribor, do nedavnega društvo MARS – Mariborski raziskovalni studio, v sodelovanju z Narodnim domom Maribor že četrto leto izvaja program KIS – Kulturno izobraževalno središče, ki združuje štiri različne projekte: Kulturni dnevnik, Festival šolske kulturne produkcije, Art kamp in Čitalnico na jasi in je nastal z namenom, da se razširi in obogati praksa na področju kulturnega izobraževanja v mestu Maribor. Na spletni strani KIS-a je zapisano, da je odziv zainteresirane javnosti nad pričakovanji in iz leta v leto v porastu, kar kot pravijo, kaže na to, da razvojne možnosti vseh štirih projektov še zdaleč niso izkoriščene. Kot prvi in najvažnejši cilj KIS-a pa izpostavijo kulturno izobraževanje. Ali kot je zapisano:

Naša želja je približati umetnost občinstvu in občinstvo umetnosti ter na ta način, v praksi, ljudem predstaviti kulturne prireditve, delovanje v projektih sodelujočih kulturnih ustanov, zavodov, društev in posameznih umetnikov ter jih tako navdušiti za kulturne dejavnosti našega mesta. Obenem se trudimo podajati osnove pravil lepega vedenja v kulturnih

ustanovah in na kulturnih prireditvah ter z delavnicami aktivno približati ljudem različna področja umetnosti. (Zavod MARS Maribor)

Kulturni dnevnik je med štirimi projekti didaktično najbolj dovršen. Za osnovnošolce ga skrbno pripravljajo skupaj z najbolj vidnimi kulturnimi ustanovami v mestu Maribor.

Vsak udeleženec prejme knjižico Kulturni dnevnik, v katero sproti beleži udeležbo in vtise s posameznih dogodkov, tudi kaj nariše. Ob zaključku abonmaja Kulturnega dnevnika šolske mentorice izberejo najlepše in najbolj izvirno izpolnjene dnevnike. Njihove ustvarjalce na zaključni prireditvi posebej izpostavijo in nagradijo, vsak udeleženec Kulturnega dnevnika pa prejme priznanje za sodelovanje ter značko Kulturna sem / Kulturen sem.

Kulturni dnevnik se odvija v različnih kulturnih ustanovah v Mariboru, zajema obiske in ogled koncertov, opere, baleta, gledaliških, plesnih, filmskih in lutkovnih predstav ter obisk galerije, muzeja, knjižnice in knjigarne. V letošnjem letu je program Kulturnega dnevnika vseboval obisk trinajstih prireditev. Te se odvijajo do dvakrat mesečno, ob torkih ali četrtnih, ob 14. uri. Program posameznega obiska traja do 120 minut, cena abonmaja Kulturni dnevnik pa je 20,00 evrov za posameznega otroka.

Glede na starost so abonenti razporejeni v različne redove, starosti pa je prilagojen tudi program Kulturnega dnevnika ter zahtevnost ustvarjalnih delavnic. Tako je Zeleni red namenjen učencem prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja – VIO (2. in 3. razred), prav tako Rumeni red, vendar se prireditve prvega odvijajo ob četrtnih, drugega pa ob torkih. Modri red je namenjen učencem drugega VIO (4., 5. in 6. razred), Rdeči red pa učencem tretjega VIO (7., 8. in 9. razred). V prilogi A lahko navajam programe Kulturnega dnevnika v šolskem letu 2011/2012 po posameznem abonmajskem redu.

V letošnjem šolskem letu (2011/2012) se je Kulturni dnevnik odvijal kar v dvanajstih različnih kulturnih ustanovah v Mariboru. Abonenti Kulturnega dnevnika so tako obiskali in spoznali: Narodni dom Maribor, Unionsko dvorano, Pokrajinski muzej Maribor, Muzej narodne osvoboditve Maribor, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Umetnostno galerijo Maribor, Slovensko narodno gledališče Maribor, Lutkovno gledališče Maribor, Pionirsko knjižnico Rotovž, Mestno knjigarno Mladinske knjige, Zavod Udarnik in Center eksperimentov Maribor. Že v šolskem letu 2010/11 je bila v program vključena večina kulturnih ustanov v mestu, v letošnjem letu pa so se povezali še s Pokrajinskim muzejem Maribor, ki zaradi obnove deluje v prostorih bivšega Kina Partizan. Sodelovali so tudi z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, s pomočjo katerega so se abonenti naučili, kaj je kulturna dediščina, katere stavbe so v mestu Maribor in kaj jih krasi ter kdo so restavratorji in kaj počno. V program Kulturnega dnevnika so uvrstili tudi nekaj naravoslovja. Z obiskom Centra eksperimentov so mladi kulturniki na sproščen in zabaven način preko različnih eksperimentov spoznavali zakone narave.

Abonenti spoznavaajo različne zvrsti umetnosti, od klasične glasbe do likovne umetnosti. Med najbolj priljubljenimi doživetji lanskega leta so bili pogovori z igralci, lutkarji in pravljničarji. Ti so podrobno predstavili zanimivosti svojega poklica.

Pomembnejši del programa Kulturni dnevnik pa so ustvarjalne delavnice, ki sledijo kulturnim dogodkom in se nanje tematsko navezujejo. Na spletni strani KIS-a je zapisano:

»Poustvarjalnice« temeljijo na povezovanju in zaokroževanju različnih vej kulture ter znanosti. Na njih abonenti svoje sveže vtise iz predstav, koncertov in drugih dogodkov ponotranjijo skozi lastno ustvarjalnost ter v praksi spoznavaajo, kako so različne veje kulture medsebojno prepletene. Z lastno domišljijo združujejo gledališče z likovno in literarno umetnostjo, staro obrtjo ter celo z naravoslovnim raziskovanjem. Poudarek Kulturnega dnevnika pa je predvsem na ekologiji, saj se trudimo na poustvarjalnicah uporabljati kar največ reciklažnega materiala.

S pomočjo delavnic, ki potekajo v okviru Kulturnega dnevnika imajo mladi poleg ogleda kulturne prireditve ali ustanove tudi možnost aktivne udeležbe, ki pripomore k razvijanju njihovih lastnih sposobnosti, domišljije in ustvarjalnosti. S tem je kulturnemu dogodku dodana nova razsežnost, ki zagotavlja kreativni razvoj mladine in kulturno izobraževanje. (Zavod MARS Maribor)

V letošnjem šolskem letu so izpeljali ustvarjalno delavnico izdelave glasbila, restavratorsko ustvarjalno delavnico, likovno ustvarjalno delavnico, literarno ustvarjalno delavnico, lutkovno ustvarjalno delavnico, ustvarjalno delavnico izdelave pustnih mask, plesno ustvarjalno delavnico, kulinarično ustvarjalno delavnico in naravoslovno–eksperimentalno delavnico (Priloga A).

Osnovna šola v abonmaju sodeluje pod vodstvom koordinatorja za posamezni red, ki učence iz svoje šole pripelje na prireditev, na nekaterih šolah pa je celo ustaljena praksa, da v okviru letnega delovnega načrta organizirajo Kulturni dnevnik kot interesno dejavnost. Če na šoli ni učitelja oz. učiteljice, ki bi bil/-a zainteresiran/-a za sodelovanje pri Kulturnem dnevniku, vendar obstajajo učenci, ki jih abonma zanima, Zavod MARS organizira tudi spremstvo za učence. Tako je že ustaljena praksa, da v takem primeru na pomoč priskočijo mentorji in mentorice Zavoda MARS, ki po navodilih pospremijo otroke na prireditev in nazaj.

Prav tako je poskrbljeno tudi za prevoz otrok do prizorišč, saj je s pomočjo mariborskih javnih prevoznih sredstev zagotovljen brezplačen prevoz otrok in tako se lahko učenci iz oddaljenih šol brezplačno pripeljejo v bližino ustanove ali prireditve, kjer poteka abonma Kulturnega dnevnika.

V letu 2010/2011 je bil projekt podprt s strani Mestne občine Maribor, Ministrstva za kulturo in Ministrstva za šolstvo in šport ter vključen v program Maribor 2012. V šolskem letu 2011/2012 pa Kulturni dnevnik pripravlja Zavod MARS v sodelovanju z Narodnim domom Maribor. (Zavod MARS Maribor)

2.2 Cilji, načrti in razvojne možnosti

V naslednjem poglavju bom predstavila glavne cilje Projekta Kulturni dnevnik in njegov načrt. Organizatorji Kulturnega dnevnika so na spletni strani zapisali, da je njihov prvi in najvažnejši cilj

kulturno ozaveščanje ter izobraževanje mladih, saj mnoge izkušnje kažejo, da je za žalostne odzive, nerazumevanje in nezanimanje splošne javnosti za umetnost nasploh krivo neprimerno podajanje njenih vsebin ter samozadostnost in ravnodušnost nekaterih avtorjev ter izvajalcev do publike.

Naša želja in pa pomen kulturnega izobraževanja je potemtakem približati kulturne prireditve občinstvu in obratno ter v praksi mladim v najbolj dojemljivih letih predstaviti kulturne prireditve, ustvarjanje umetnikov ter delovanje kulturnih ustanov. Obenem se trudimo podati jim osnove pravil lepega obnašanja v kulturnih ustanovah in na kulturnih prireditvah, ter jim z delavnicami aktivno približati različne ustvarjalce in področja umetnosti. (Zavod MARS Maribor)

Projekt Kulturni dnevnik so prvič izvajali v šolskem letu 2008/09 in je bil prvo leto namenjen le otrokom prvega VIO osnovne šol. V lanskem šolskem letu je po samo treh letih delovanja obsegal že vsa tri VIO, ki so jih razdelili po redih, prav tako pa so v projekt vključene že skoraj vse osnovne šole v Mestni občini Maribor. V letošnjem letu pa so nameravali projekt izvesti še v nekaterih partnerskih mestih Evropske prestolnice kulture 2012. Kulturni dnevnik se neprenehoma razvija in izboljšuje.

V sezoni 2010/11 so razširili program in tako ponudili možnost sodelovanja vsem stopnjam osnovnošolskega izobraževanja. Glede širjenja Kulturnega dnevnika so zapisali:

Povemo lahko, da z nami sodeluje že večina mariborskih osnovnih šol, zanimanje za sodelovanje, mreženje, pa kažejo tudi drugod, predvsem partnerska mesta v projektu Maribor 2012. To je tudi eden od ciljev projekta – postopno oblikovanje programa Kulturni dnevnik na nacionalni ravni (kot Bralna značka ter Eko šola) in tako ponuditi celostno kulturno izobraževanje vsem osnovnošolcem v Sloveniji. Prav tako obstaja možnost širitve Kulturnega dnevnika na srednje šole in vrtce, ponudbo pa bi bilo sčasoma mogoče povečati še z organizacijo različnih projektov, kot so Družinski kulturni dnevnik, Kulturni dnevnik za starostnike ali Kulturni dnevnik za turiste. (Zavod MARS Maribor)

Kulturni dnevnik je projekt, ki je nastal z namenom, da se spodbudi osnovnošolsko mladino k lastnemu angažmaju in ustvarjanju ter obisku kulturnih ustanov, hkrati pa omogoči, da čim bolje spoznajo različne kulturne poklice. Bistvo Kulturnega dnevnika je kulturna vzgoja, katere pomemben del in eden od temeljnih ciljev je vzgajanje kritičnega in občutljivega gledalca in soustvarjalca kulturnih prireditev.

Lani so o svojih projektih zapisali:

Ko smo pred leti začeli projekt Kulturni dnevnik smo si želeli, da bi sčasoma uspeli vzpostaviti podobne programe tudi izven področja Mestne občine Maribor oziroma, da bi Kulturni dnevnik po vzoru Bralne značke zaživel kot nov standard kulturnega izobraževanja ter opismenovanja v celotni Sloveniji. V sodelovanju z Zavodom Maribor 2012, JSKD ter Pionirskim domom Ljubljana, pa bo Kulturni dnevnik v šolskem letu 2011/12 najverjetneje že zaživel v partnerskih mestih EPK 2012 ter v Celju in Ljubljani. (Zavod MARS Maribor)

Žal projekt ni bil uvrščen v program Prestolnice kulture Maribor 2012, kar pomeni, da niso dobili finančnih sredstev, na katera so računali, zato sta tako prihodnost projekta kot njegova širitev vprašljivi. Načrtov Marsovcov in Marsovk je tako verjetno konec, kot pravi novinarka Večera, Petra Zemljič, v

članku *Konec Kulturnega dnevnika?*, ki je bil objavljen v dnevniku *Večer*, v četrtek, 15. 9. 2011: »Uspešen in priljubljen projekt Kulturni dnevnik, ki je pred tremi leti nastal z namenom izobraževanja osnovnošolcev, je v letu evropske prestolnice kulture kljub ustnim zagotovitvam iz zavoda EPK ostal brez finančne podpore.« (Zemljič 2011, 14)

V članku še zapiše, da je v zadnjem šolskem letu s skoraj 600 vključenimi učenci iz 16 osnovnih šol deloval kot pilotski projekt za nadaljno razširitev v letu prestolnice kulture na ostala partnerska mesta in njihove kraje. Zavod Maribor 2012 pa mu je že na polovici izvedbe abonmaja v šolskem letu 2010/11 odrekel podporo. Vladimir Rukavina je o tem, zakaj od Zavoda Maribor 2012 niso dobili finančnih sredstev povedal: »Zakaj ne, ne vemo, kajti pisnega odgovora nikoli nismo dobili, pa tudi ne odgovora na njihove navedbe, da projekt naj ne bi užival podpore ministrstva za šolstvo. To je zgolj programska odločitev in da ne bodo financirali nečesa dobrega, trajnostnega, razvojnega in izobraževalnega je velika škoda.«

Petra Zemljič pravi, da ji tudi na Zavodu Maribor 2012 niso znali povedati kaj je bil pravi vzrok, da so projektu odrekli podporo. Predvidevam, da je glavni vzrok pomanjkanje finančnih sredstev. V Zavodu MARS so prepričani, da je Kulturni dnevnik v treh letih dosegel svoj namen. Pravijo:

Za učence mariborskih osnovnih šol smo oblikovali abonma, v katerem sodelujejo ne le kot obiskovalci, ampak tudi kot soustvarjalci in aktivni udeleženci. Za umetniške in ustvarjalne vsebine je na voljo le 10 odstotkov predmetnika, v šolah se izvajajo še trije kulturni dnevi letno ter nekateri krožki in izbirni predmeti s področja kulturnih vsebin. To pomeni, da je trenutno stanje na področju kulturnega izobraževanja v slovenskih šolah zaskrbljujoče. Ker vse šole niso vključene v posamične abonmaje ustanov, ker je potrebno oblikovati za vsak izhod učencev iz šol varnostni načrt in zagotoviti ustrezno število spremljevalcev, ker matineje potekajo v času rednega pouka, ker niso vsi učitelji na šolah ustvarjalni oziroma imajo za to slabe pogoje (pomanjkanje materiala, prenatrpan urnik) in ker je obisk posamičnih dogodkov veliko dražji, smo oblikovali projekt, ki poteka dvakrat mesečno, in katerega cena (12 obiskov z delavnicami skupaj) je 20 evrov na leto. V projekt brezplačno vključimo tudi 10 odstotkov učencev, ki imajo slabši socialni položaj. (v Zemljič 2011, 14)

Svoje izjave so podkrepili s številnimi pismi podpore projektu (učencev, mentorjev, ustanov).

3 Pomen kulturne vzgoje in kulturne pismenosti

Ker lahko pojem »kultura« v svoji raztegljivosti zajame marsikaj: kulturo kot umetnost in kulturo kot vzorce in način življenja, visoko kulturo in popularno ali množično kulturo, »našo« kulturo in »drugo« kulturo (Hrženjak 2008, 48), je v današnjem času najbolj uveljavljena zelo široka, "antropološka" zastavitev pojma: kultura kot "celoten način življenja", ki vključuje tudi vrednote, norme, običaje, materialne ter simbolne dobrine in podobno. V tovrstnem pojmovanju kulture umetnost sicer ostaja pomemben element definicije kulture, vendar ne več edini. Umetnost pa ni več samo "visoka umetnost", temveč tudi popularna kultura, množična umetnost in različne druge oblike ustvarjalnega izražanja,

(Hrženjak in Vendramin 2003, 9) kar bi bilo potrebno vzeti v obzir tudi pri načrtni kulturni vzgoji v osnovnih šolah, torej tudi pri projektu Kulturni dnevnik.

Ko govorimo o vzgoji, govorimo o procesu, v katerem se načrtno oblikujejo osebnostne značilnosti posameznika. Te se oblikujejo v skladu z vrednotnim sistemom družbe. Vsaka družbena skupnost namreč skuša z vzgojo doseči, da bodo posamezniki lahko v njej samostojno živeli in uresničevali svoje potrebe ter cilje in obenem spoštovali potrebe in cilje drugih. Umetnostna vzgoja pa je na drugi strani lahko vzgoja za umetnost (lepoto, kulturo, življenje), vzgoja o umetnosti (lepoti, kulturi), ki pripravlja mlade ljudi na spopad z umetnostjo in njenim razumevanjem, jih usmerja v raziskovanje umetnosti (in kulture) ter jih sooča z nujnostjo vzpostavitve njenega metajezika, vzgoja skozi umetnost (lepoto) in vzgoja v umetnosti, ki pomeni popolno potopitev v umetnostno polje in se manifestira kot spodbujanje umetniškega ustvarjanja mladih, šolajočih se ljudi na nižji stopnji, po drugi strani pa se specializira v dejavnosti umetniških šol na srednji oziroma višji stopnji. (Musek 2008, Lukan 2008)

Zatorej bi bilo morda bolje, da bi zaradi širokega pojmovanja kulture po vzoru Državnih smernic za kulturno-umetnostno vzgojo, to široko pojmovanje kulture za vzgojno-izobraževalne namene, zamejili in namesto zveze »kulturna vzgoja«, uporabili poimenovanje »kulturno-umetnostna vzgoja«, saj se na ta način izpostavi predvsem umetnostni vidik kulture.

Med ugotovitve raziskave *The Wow Factor: Global Research compedium on the impact of the arts in education*, ki jo je vodila raziskovalka Anne Bamford in je potekala v okviru Unesca, v kateri so skušali povzeti in primerjati dogajanja na področju umetnosti v vzgoji in izobraževanju, spada tudi ugotovitev, da obstajata različna pristopa k umetnostni vzgoji in za učinkovit učenčev razvoj sta pomembna oba. Prvi je vzgoja v umetnosti (education in art). Predstavlja sistematično učenje spretnosti in znanj ter načinov mišljenja in prikaz različnih umetniških form (plesnih, glasbenih, gledaliških, vizualnih ...). S tem je mogoče doseči izboljšanje učenčevega odnosa do šole in učenja, izboljšanje občutka osebnega zadovoljstva in počutja ter povečanje njegove kulturne identiteta. Drugi pa je vzgoja z umetnostjo (education through the arts). Ta pa uporablja kreativno in umetniško pedagogiko pri poučevanju celotnega kurikula in na ta način spodbuja splošne učne spretnosti in znanja, spodbuja pozitivni spoznavni transfer in znižuje nezadovoljstvo nad šolo. (Požar Matjašič in Bucik 2008, 9-10)

Prišli do točke, ko smo se dotaknili tudi pomena, ki ga ima kulturno-umetnostna vzgoja. Poglejmo ga še podrobneje.

Kulturno–umetnostna vzgoja prispeva k razvoju posameznikovega dejavnega odnosa do umetnosti oz. kulture, hkrati spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost in tolerantnost. Razvijanje teh veščin in zmožnosti spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja, omogoča posameznikovo osebnostno rast ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti. Temeljni namen kulturno–umetnostne vzgoje pa je »pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo

po sodelovanju v kulturnem, predvsem umetniškem izražanju – tako v smislu lastnega ustvarjanja kot uživanja v umetniškem izražanju drugih» (MSS 2009, 5).

Bistvo sodobne kulturno–umetnostne vzgoje je njena kroskurikularnost, kar pomeni, da je vpeta v vsa področja dejavnosti, tudi v učne predmete in druge šolske dejavnosti, in predstavlja temelj za posameznikov ustvarjalni odnos do kulture, hkrati pa prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika in poleg tega da sooblikuje njegovo estetsko občutljivost, kulturno zavest in izražanje, vzpodbuja tudi vseživljenjsko učenje. Ne smemo pa pozabiti tudi na dejstvo, da otrokom in mladini pomaga spoznavati kulturo lastnega naroda in graditi zavest o pripadnosti tej kulturi, torej spodbuja tako spoštljiv odnos do drugih kultur kot tudi medkulturni dialog. (MSS 2009, 4-5)

V mnogih nacionalnih državah obstajata pri kulturni politiki dva poudarka. Prvi poudarek je na pomenu medkulturnega razumevanja in medsebojne strpnosti do različnih kulturnih tradicij, kar je povzročilo potrebo po spodbujanju širšega smisla evropske identitete. Drugi poudarek pa je potreba po spodbujanju občutka nacionalne kulturne identitete in kohezije. V vseh evropskih državah se namreč povečuje skrb, da veliko posameznikov ostaja izključenih iz participacije v kulturnem življenju njihove skupnosti, hkrati pa je povsod po Evropi veliko nacionalnim in teritorialnim manjšinam in ostalim skupinam zanikana njihova kulturna identiteta. (Robinson 1999, 15-16)

Umetnost vpliva na intelektualni, emocionalni, kulturni, moralni, estetski in kreativni razvoj pa tudi fizični in zaznavni ter osebni in socialni razvoj. Za spodaj navedene prednosti in pozitivne koristi umetnosti McLaughlin pravi, da so trajno zagotovljene. Povzela sem jih po njegovi študiji (v Robinson 1999, 41):

1. Umetnost poveča ustvarjalnost mladih ter ustvarjalno mišljenje in sposobnosti reševanja problemov.
2. Umetnost je sestavni del človekovega razvoja. Vpliva na uporabo obeh možganskih hemisfer; razvoj kognitivnih, čustvenih in psihomotoričnih veščin in posameznih učnih stilov.
3. Umetnost poveča komunikacijske veščine, ki so v današnji kompleksni družbi nujno potrebne, s poudarkom na tehnologiji in množičnem komuniciranju.
4. Umetnost izboljša osnovno pismenost (pri tem je pismenost opredeljena širše kot le temeljne veščine branja), ki vključuje kulturno pismenost in pismenost neverbalnih dražljajev.
5. Umetnost omogoča študentom, da pridobijo estetsko presojo, spretnost, ki izboljšuje vsakodnevno življenje in vpliva na odločitve posameznikov, kot tudi skupne odločitve o človekovem okolju.
6. Umetnost razvije samospoštovanje in pomaga študentom, da pridobijo bolj pozitivno samopodobo. Nizka samozavest je vir večjih družbenih problemov, kot so nasilje, najstniški samomori in zlorabe drog.
7. Umetnost zagotovi študentom boljše medkulturno razumevanje s poznavanjem civilizacij in kultur preteklosti in sedanjosti. Na področju človeških odnosov: neuspeh pri razumevanju pluralistične narave družbe pogosto vodi k rasnim, razrednim in etničnim napetostim. (Robinson 1999, 42)

8. Umetnost izboljša šolsko atmosfero, s tem pomaga izboljšati udeležbo študentov ter tako zmanjša osip.

9. Umetnost nudi številne karierne možnosti tako v zabavni industriji kot tudi v neprofitnem sektorju.

10. Umetnost izboljša dosežke študentov na drugih predmetnih področjih.

11. Umetnost je dragocen učni pripomoček pri delu s posebnimi populacijami, kot so telesno ali duševno prizadeti študenti, tisti, ki imajo omejeno znanje lokalnih jezikov ali so ekonomsko prikrajšani. (Robinson 1999, 43)

Toliko o prednostih in koristih umetnosti. V umetniških institucijah na drugi strani pa je moč opaziti porast izobraževanja o vsakdanji umetnosti. Skoraj vsaka kulturna institucija v Evropi ima izobraževalni program ali pa ga načrtuje. Tiste, ki nimajo lastnih programov, učitelji velikokrat uporabljajo kot izobraževalne vire. Programi se razvijajo v številnih različne smeri, vključujejo tudi dela, ki so namenjena šolam, starejšim in mladim. Orkestrom, gledališčem, muzejem in drugim organizacijam je tako omogočen razvoj tudi drugačnih odnosov z občinstvom in s potencialnimi udeleženci. (Robinson 1999, 52)

Na tem mestu ne moremo mimo koncepta, ki je nastal pod vplivom francoskega sociologa Bourdieuja, koncepta kulturnega kapitala. Po Bourdieu sodobne družbe označuje premik v medsebojnih odnosih med različnimi vrstami kapitala: ekonomskim, kulturnim in socialnim. Ekonomski zajema tradicionalni kapital v obliki proizvodnih sredstev, finančnih virov in institucij, ki obvladujejo gospodarstvo; kulturni kapital pomeni možnost poseganja v izobrazbeni potencial ljudi in v zbrano kulturno bogastvo družbe; socialni kapital pa označuje zmožnost mobiliziranja drugih socialnih struktur in skupin za cilje in namene posameznikov ali posameznih skupin. Vse te oblike kapitala pa pomenijo izvor družbene moči. (Bourdieu v Ule v popotnica 2008, 94)

Na kulturno pismenost posameznika namreč vpliva kulturni kapital, ki ga je Bourdieu konceptualiziral po materialistični logiki ekonomskega kapitala, le da velja za neekonomske dobrine in storitve. Kulturni kapital tako zajema zelo široko področje, kot so na primer jezikovne sposobnosti, splošna kulturna zavest, estetske preference, dostop do različnih informacij, dostop do izobraževalnih ustanov ipd. Kultura je tako lahko, v širokem pomenu besede, moč in oblast. (Hrženjak in Vendramin 2003, 17)

S konceptom kulturnega kapitala je Bourdieu poskušal pokazati, kako se kultura prevaja v prakso. Gre za idejo, da kulturne prakse, kot sta ustvarjanje in interpretiranje pomena, zahtevajo različne oblike kulturne pismenosti. Pri tem gre za pismenost, ki je mnogo več kot zgolj sposobnost branja in pisanja. Za kulturno pismenost Majda Hrženjak in Valerija Vendramin pravita, da

je sposobnost »branja med vrsticami«; je sposobnost razumeti, kako so sodobne družbe stratificirane po linijah razreda, spola, nacionalnosti, rase, starosti, poklica, politične in religiozne pripadnosti, življenjskega stila, spolne usmerjenosti ipd.; je sposobnost razumeti, kako različne družbene skupine razpolagajo z različno količino družbene moči in kulturnega

kapitala in zato na področju kulture bijejo simbolne boje za svoj prostor v svetu, za svoj pomen, za svoj smisel. Ker je kulturna pismenost, ki jo posameznik doseže v življenju, tesno povezana s kulturnim kapitalom njegovega izvornega miljeja, je umestitev kulturne vzgoje kot elementa vzgojno-izobraževalnega sistema lahko možnost korekcije oziroma kompenzacije družbenih neenakosti. Kulturna vzgoja bi tako lahko omogočala in olajšala otrokom iz kulturno manj spodbudnih okolij, da se spopadejo s svojo socialno določenostjo, ki jih sicer obsoja na to, da ostajajo del istega družbenega, kulturnega, ekonomskega in izobrazbenega okolja kot njihovi starši. (Hrženjak in Vendaramin 2003, 18-19)

Majda Hrženjak to idejo nadaljuje v prispevku *Kultura med trgov in šolo: Investiranje v otroke*. Piše, da so otroci (ali pa vsaj eden v družini) vedno neke vrste družinska investicija. Upanje v boljšo, bogatejšo, bolj srečno prihodnost. Zlasti v sodobnem svetu je otroštvo področje razvejanega trošenja in vlaganja sredstev, kar lahko opazujemo na vsakem koraku, še posebej pa v polju izobraževanja, kjer si »starši na vso moč prizadevajo svojim otrokom zagotoviti čim boljši izhodiščni položaj za njihovo konkurenčnost v svetu dela in denarja, v katerega se bodo morali slej ko prej vključiti« (Hrženjak 2005, 70). Podobno kot je v družinski ekonomiji vlaganje v izobraževanje otroka pomembna in obsežna finančna postavka, tako tudi v nacionalni ekonomiji ni nepomembna vloga izobraževanja otrok. Tako lahko, kot vlaganje sredstev v spodbujanje rasti kulturnega kapitala prihodnjih (in sedanjih) generacij za njihovo večjo konkurenčnost znotraj družbe in v svetu, v tem kontekstu razumemo tudi umestitev kulturne vzgoje v slovenski *Nacionalni program za kulturo* in (tudi finančno) spodbujanje kulturnovzgojnih projektov pri Ministrstvu RS za kulturo. Majda Hrženjak trdi, da »aktualni način organiziranosti in financiranja kulturne vzgoje v Sloveniji, tako na trgu kot v okviru izobraževalnega sistema, ne omogoča vsem otrokom enakega dostopa do kulturne vzgoje in s tem posredno vpliva na reprodukcijo obstoječe neenakomerne porazdelitve kulturnega kapitala med družbenimi sloji in skupinami« (Hrženjak 2005, 70).

Da koncept kulturnega kapitala preči polje ekonomije in kulture in ima do neke meje skupen pomen tako v ekonomskih kot v kulturniških diskurzih, čeprav z različnimi poudarki, smo torej že govorili. Kulturni kapital zajema zelo široko področje, Bourdieu je med drugim želel dokazati, da poleg »naravnih danosti« inteligence in nadarjenosti, na šolski uspeh otrok vpliva še kaj drugega. Trdil je, da je šolski uspeh ali neuspeh bolje razumljiv v luči količine in vrste kulturnega kapitala, ki ga posameznik prejme v svojem družinskem okolju. Akumulacija kulturnega kapitala se namreč začne »v zgodnjem otroštvu in zahteva »pedagoško akcijo«: investicijo časa staršev, drugih članov družine in pedagogov, da pri otroku spodbudijo občutljivost za kulturno zaznavanje« (Hrženjak 2005, 71).

Posredovati kulturni kapital med vse družbene sloje in skupine enakomerno naj bi bila funkcija izobraževalnih ustanov, saj je bila demokratizacija družbe z vsem enako dostopnim osnovnim izobraževanjem in s tem z možnostjo socialne promocije vsem družbenim slojem in skupinam namreč eno pomembnih poslanstev izobraževalnega sistema. Torej

če kulturni in ekonomski kapital v neki družini ne omogočata, da bi se razvijal kulturni kapital pri potomstvu, potem je šolski sistem, ki je za vse otroke enako dostopen in obvezen, tisti, ki lahko pripomore, da se pomanjkanje kulturnega kapitala v izvornem okolju nadomesti, in tako vpliva na enakomernejšo porazdelitev kulturnega kapitala med različnimi družbenimi sloji in skupinami. Zato menimo, da kulturnovzgojnih projektov ni mogoče kar prepustiti zakonitostim trga, pa čeprav sta na videz ponudba in povpraševanje dokaj uravnoteženi. Za to, da se uresniči potencialni nadomestni vpliv kulturne vzgoje na socialni položaj posameznika in uveljavijo enake možnosti pri dostopu do kulture, je zelo pomemben način, kako je kulturna vzgoja organizirana, financirana in sistemsko umeščena. Grobo rečeno, neustrezno sistemsko umeščena kulturna vzgoja poudarja socialne razlike med otroki in v širši populaciji, ker se zaradi tega nedostopnost kulture za nekatere družbene sloje in skupine še povečuje. Na drugi strani pa s premišljeno sistemsko umestitvijo kulturne vzgoje lahko le-ta postane sredstvo za enako dostopnost do kulture vsem segmentom družbe in s tem je mogoče vplivati na dvig kulturnega kapitala v celotni družbi, ne zgolj v njenih posameznih skupinah. (Hrženjak 2005, 72-73)

Kulturnovzgojne prireditve namreč lahko privabljajo večje število obiskovalcev v kulturne ustanove iz več razlogov. Dejstvo, da so prireditve razmeroma poceni, je prvi razlog. Za otroke je bistveno, da v ustvarjanju aktivno sodelujejo in ne zgolj pasivno opazujejo. Zelo primerne so ustvarjalne delavnice, ki so tudi razmeroma poceni oblika kulturnovzgojne prireditve. Vendar ostaja dejstvo, da

starši z nizkim kulturnim kapitalom (ki pač ni nujno povezan tudi z nizkim ekonomskim kapitalom, nemalokrat je povezan z visokim ekonomskim kapitalom) kljub zgolj simboličnim ali celo brezplačnim vstopninam za kulturnovzgojne prireditve svojih otrok po vsej verjetnosti na te prireditve ne bodo peljali. Zategadelj menimo, da je za to, da so vsem otrokom zagotovljene enake možnosti pri razvijanju kulturnega kapitala, neizogibno ukrepanje izobraževalnega sistema, ki je, vsaj za zdaj in vsaj na načelni ravni, brezplačen in za vse otroke enako obvezen. (Hrženjak 2005, 80)

Heilbrun in Gray pišeta o različnih ameriških raziskavah, v katerih so si zastavili vprašanje, ali kulturna vzgoja vpliva na večje povpraševanje na kulturnem in umetnostnem trgu. Ugotovitev je bila enotna, in sicer da

zgodnje uvajanje otrok v umetnost pozitivno vpliva na stopnjo porabe posameznika na področju umetnosti, ko je v odrasli dobi. Med drugim tudi ugotavljajo, da sistematična kulturna vzgoja, ki jo posreduje izobraževalni sistem, deluje kot korektor socioekonomskega statusa posameznika. Posamezniki, ki prihajajo iz šibkega socioekonomskega položaja (merili so ga z družinskim prihodkom, številom avtomobilov v lasti družine in stopnjo izobrazbe staršev), bolj pogosto trošijo sredstva za kulturne in umetniške dobrine, če so bili v otroštvu vključeni v sistematično kulturno vzgojo, posredovano v šolskem sistemu, kot tisti, ki v tak sistem niso bili vključeni in je bila njihova kulturna vzgoja prepuščena staršem. (Hrženjak 2005, 81)

Ostaja pa dejstvo, da sistematično vključevanje kulturne vzgoje v šolske kurikule in izobraževalni sistem tudi samo po sebi ustvarja povečano potrebo po kulturnovzgojnih projektih, torej stalno povečano povpraševanje. Sistematično povezovanje in sodelovanje izobraževalnih in kulturnih ustanov postane neizogibno, saj šole ne morejo same ustvarjati kulturnovzgojnih projektov. Neizogibno postane tudi to, da projekte sofinancirata oba pristojna ministrska resorja. Majda Hrženjak piše: »Trenutno je položaj v Sloveniji tak, da so predvsem kulturne ustanove tiste, ki spodbujajo šole, naj pripeljejo otroke k njihovim

kulturnovzgojnim projektom, in vabijo pedagoge kulturnovzgojnih predmetov k dodatnem izobraževanju o vsebinah, ki jih poučujejo» (Hrženjak 2005, 81).

Da bi uresničevali vizijo o dostopnosti kulture, kulturne vzgoje in kulturnega kapitala vsem otrokom enako, je Majda Hrženjak predlagala dve strategiji:

Prva se nanaša na trg in cilja na zniževanje in odpravljanje plačila vstopnine za kulturnovzgojne projekte, dostopne na trgu, kar naj bi dosegli tako, da bi kulturnovzgojne projekte skupaj subvencionirali Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Ministrstvo za kulturo, dalje s pridobivanjem sponzorjev in donatorjev, z mreženjem kulturnih ustanov po Sloveniji in v mednarodnem prostoru ter z zasnovo kulturne vzgoje ne kot pridobivanje dodatnih sredstev na trgu, temveč kot investicije v odpiranje kulturnih ustanov široki publiki. Druga strategija pa cilja na večje vključevanje kulturne vzgoje v izobraževalni sistem; to bi pripeljalo k povečanemu povpraševanju po kulturnovzgojnih dobrinah in storitvah ter k možnemu oblikovanju systemskega povezovanja strani ponudbe in povpraševanja, s tem pa h kvalitetnejši in, predvsem, vsem otrokom dostopni kulturni vzgoji in kulturni pismenosti. Pa ne zgolj zaradi tega, da bi ustvarjali »kvalitetnega potrošnika«, pač pa zato, ker kulturna pismenost pomeni osebno emancipacijo in avtonomijo, sposobnost kritičnega razsojanja, odpor proti raznim oblikam manipulacije ter pozitivno vrednotenje in spoštovanje razlik med ljudmi, kulturami in družbami. (Hrženjak 2005, 84)

V naslednjem poglavju pa bom predstavila, kaj so o pomenu projekta Kulturni dnevnik povedali na okrogli mizi.

3.1 Okrogla miza o pomenu projekta Kulturni dnevnik

Dne 1. decembra 2011 je v Mariboru potekala okrogla miza z naslovom Javna okrogla miza o Kulturnem dnevniku, kjer so med drugim iskali odgovore na vprašanja tudi o rešitvah in možnostih za uspešno nadaljevanje ter nadgrajevanje Kulturnega dnevnika. Govorci okrogle mize so bili Urška Košica, producentka Kulturnega dnevnika, Janja Bukovec, predsednica aktiva ravnateljcev osnovnih šol Maribora in ravnateljica Kulturne šole 2007 in 2009, Katarina Klančnik Kocutar, mentorica za Kulturni dnevnik in dramaturginja v Lutkovnem gledališču Maribor, dr. Inge Breznik, višja svetovalka na področju glasbene vzgoje na Zavodu za šolstvo RS, Daniel Sajko iz Sektorja za kulturo na Mestni občini Maribor. Kot govorci so bili povabljeni tudi predstavniki Zavoda Maribor 2012, ki pa se okrogle mize niso udeležili. Delen transkript posnetka okrogle mize je v Prilogi B. Na tem mestu bom izpostavila samo nekatera ključna izhodišča in zaključke.

Gospa Janja Bukovec je dejala, da je ravnateljica šole, ki je v mestnem jedru in tako kar kliče učence k asfaltu ali računalnikom, zato prav, da imajo otroci možnost tudi kakšnih drugih aktivnosti. Hkrati poroča tudi o pozitivnih izkušnjah s Kulturnim dnevnikom, o navdušenju tako otrok kot tudi njihovih staršev.

V nadaljevanju je Daniel Sajko, predstavnik Urada za kulturo Mestne občine Maribor, razložil, kako imajo na eni strani dokumente, politične opredelitve za izvajanje proračuna, na drugi strani pa je vse odvisno od okoliščin, politične volje in finančnih zmožnosti. Omejeni so tudi z Lokalnim kulturnim

programom, ki je napisan za 4 leta vnaprej, vsakoletnim proračunom in programi, ki jih predstavljajo inštitucije. Pravi, da se Kulturni dnevnik pojavlja na nekih načelnih ravneh skozi kulturni program, saj je pri vsakem programu oz. dejavnosti zahtevano in pričakovano tudi ukvarjanje z mladino, da pa je bil s tem namenom ustanovljen tudi Mladinski kulturni center in tudi drugi zavodi, ki imajo vsak svoje programe, namenjene mladi populaciji. V nadaljevanju pa je razložil, zakaj in kako je prišlo do tega, da so Kulturni dnevnik izključili iz programa Evropske prestolnice kulture Maribor 2012 (glej Priloga B).

Daniel Sajko je povedal, da so Narodni dom opozorili, da bi moralo priti do neke kvalificirane razprave o tem projektu in da bi morala Mestna občina Maribor, ne glede na to, da je projekt izpadel iz financiranja Zavoda Maribor 2012, določiti obseg sredstev, s katerimi bi projekt podprla mimo programa Evropske prestolnice kulture.

V nadaljevanju je govorila Katarina Klančnik Kocutar, ki ni samo mentorica pri Kulturnem dnevniku in dramaturginja v Lutkovnem gledališču Maribor, temveč tudi mama otroka, ki obiskuje Kulturni dnevnik. Dejala je, da je njihova izkušnja izjemno pozitivna. Meni, da bi program moral obstati, ker »ne samo, da v tistem trenutku otrokom prikaže nekaj, kar v njihovem mestu obstaja (glej Priloga B),« temveč brez dvoma vzgaja bodočega gledalca in otroku postavi kulturo kot neko vrednoto. Po njenem mnenju vključeni v Kulturni dnevnik ne dobijo zgolj enega ali dveh kulturnih dogodkov, ki ga/ju kot obvezni kulturni dan izberejo in organizirajo učitelji, temveč dobijo skoraj celotno kulturno ponudbo za otroke, saj se v tistem letu seznanijo z vsem, kar je kulturnega v mestu Maribor. Dejala je, da je to izjemno bogastvo, saj se otroci zavejo, kaj vse je v tem mestu in to jim to ostane (glej Priloga B). Dodala je, da bodo ti otroci ponovno obiskali kulturno ustanovo, ki so jo spoznali s pomočjo Kulturnega dnevnika. Pri tem je še posebej pomembno, da ne gre zgolj za klasično kulturno ponudbo v mestu Maribor, kot so gledališče, galerija, temveč gre tudi za programe, ki se odvijajo v dvorani Union, knjižnici, knjigarni ... Prav zaradi tega meni, da je Kulturni dnevnik izrednega pomena. Dejala je še, da njena otroka prideta domov zmeraj navdušena in pripovedujeta o tem, kje so bili in kaj vse so videli. Nekatere institucije spoznavajo tudi kot družina, vendar pa povsod ne gredo. V Kulturni dnevnik so vključeni tudi nekoliko nenavadni programi. Kot primer je navedla povezavo z animiranim filmom in dejala, da gre za specifične programe, ki jih drugače otrokom ne moreš nuditi, tudi če bi kot starši to želeli. Kulturni dnevnik pa otrokom omogoča srečevanje tudi s po njenem mnenju nenavadnimi oblikami umetnosti.

O projektu je govorila tudi Mojca Kasjak, predsednica Plesne izbe v Mariboru. Dejala je, da se ji zdi bistveno, da se pri projektu prepletajo produkcijske in izobraževalne vsebine, torej da otrok ne samo gleda, opazuje, doživlja, sprejema, ampak da kasneje tudi sam ustvarja. Ocenila je, da je projekt zastavljen zelo kompleksno, integralno, povezovalno in sistematično. Navedla je tudi primer dobre prakse, in sicer iz Linza, kjer so leta 2009 povabili 180 umetnikov sodobnega plesa za 8 tednov na 90 srednjih šol, kjer so delali z dijaki in učitelji. Na račun projekta so zmanjšali število rednih ur, umetniki so

ostali umetniki in niso prevzeli vloge učiteljev. Učence in učitelje so obravnavali kot sebi enakovredne. Dijaki so bili tako odrasli in umetniki hkrati. Ustvarjali so predstavo, vendar na način, ki ni bil hierarhičen, temveč je omogočal vključevanje v kreativni proces, saj vloge niso bile vnaprej določene. Tako so se začeli vzpostavljati novi odnosi: »Regrupirale so se že ustaljene skupine vrstnikov, začeli so komunicirati med seboj, spremenili so se odnosi med dekleti in fanti, imeli so vedno manj težav z dotikanjem in premagovanjem strahu« (glej Priloga B), šolski uspeh pa se je dvignil za 50 %, kar po mnenju Mojce Kasjak dokazuje, koliko pomeni ta kreativni pristop mladih. Poudarila pa je še, da so pri Kulturnem dnevniku vsebine izbrane premišljeno, sistematično in da so vanj zajete vse dejavnosti umetnosti.

Katarina Klančnik Kocutar je izrazila svoje začudenje nad dejstvom, da Zavod Maribor 2012 v letu 2012 ni podprl tega projekta, in meni, da je bila izpuščena imenitna priložnost in ogromno potencialnih gledalcev, ter tudi aktivnih udeležencev v teh procesih oz. dogodkih, ki se bodo v mestu dogajali v letu 2012.

V nadaljevanju je Vladimir Rukavina, direktor Narodnega doma, želel pojasniti, da je mreženje po njegovem mnenju ena bistvenih dejavnosti, do katerih bi moralo priti v sklopu Evropske prestolnice kulture. Povedal je, da je bil interes zanj v vseh partnerskih mestih, zaživelo pa bi naj ravno skozi Kulturni dnevnik.

Razpravo je nadaljevala vodja projekta, Urška Košica, ki je razložila, da so bili na začetku, ko so pripravljali elaborate, s strani Zavoda Maribor 2012 pozvani, da pripravijo širši projekt kot primer dobre prakse in bi ga nato na nek način izvajali tudi v partnerskih mestih. V Velenju so se na primer povezali s Festivalom Velenje, ki pripravlja tudi Pikin festival. Iz Maribora bi jim posredovali »know how«, vključno s konceptom in celostno podobo, s čimer bi pocenili pripravo promocijskih in drugih materialov.

Mentorica Kulturnega dnevnika, Vojka Miklavc, pa je pripomnila, da se ji zdi zanimivo predvsem to, da otrok vstopi v kulturno institucijo in jo ima možnost spoznati tudi v zaodruju in seže nekam, kamor sicer ne more.

Dr. Inge Breznik je nato opisala, da se je mreženje že začelo, saj je povabila predstavnici Kulturnega dnevnika med kolege glasbenike na študijska srečanja po vsej Sloveniji. Poudarila je še, da mreženje dejansko lahko steče, vendar mora uspeti znotraj same države. Meni, da je nato te mreže enostavno razpredati naprej.

Nato je Urška Košica povedala, kako so jih po predstavitvi Kulturnega dnevnika v tujini Nizozemci prosili, če lahko kopirajo Kulturni dnevnik, ker se jim je zdel čudovita zamisel.

Vladimir Rukavina je poskušal povzeti, da je to eden izmed projektov, ki ima pozitiven naboj. Opaža, da obstaja volja za financiranje. Vendar kultura ni tista, ki bi projekt financirala, ker govorimo o kulturnem izobraževanju. Meni, da bi projekt moral biti financiran iz sredstev za izobraževanje. Kot pravi

Rukavina, vez med Ministrstvom za kulturo in Ministrstvom za šolstvom ni vzpostavljena. In nadaljuje, da so ravno zaradi tega želeli narediti Kulturni dnevnik in ga zapustiti kot dediščino Evropski prestolnici kulture, saj je po njegovih besedah bila tudi Kulturna prestolnica zamišljena »kot nek institut, kot nek sistem, ki bo za seboj pustil neke nove prakse« (glej Priloga B). Rukavina še pravi, da naš šolski sistem ne poskrbi za večplastno izobraževanje. S tem misli, da ne spoznajo plesa, arhitekture in glasbe na podoben način kot literaturo. S Kulturnim dnevnikom pa so začeli te stereotipe razbijati.

Danijel Sajko je v nadaljevanju povedal, da se srečujemo s prihodom digitalnih generacij, pri katerih bo oz. je svet že radikalno drugačen. Razlaga, da gre za drugačno razumevanje sveta, in meni, da bo komunikacija med generacijami mnogo težja, če se ne bomo lotili generalno nekega družbenega projekta, ki se bo ukvarjal s tem, prav tako pa bomo izgubili cele plasti duhovnega sveta, ki tem generacijam več ne bo dostopen ali pa bo izumrl skupaj z njimi. Pravi še, da bi bilo za lažjo izvedbo in širši učinek smotno, da se povežeta obe ministrstvi, prav tako pa bi se s tem moral po njegovem mnenju ukvarjati tudi Nacionalni program za kulturo. Za mesto Maribor pa je pomembno tudi to, da si institucije, ki so v projektu sodelovale, poskušajo zagotoviti publiko. Sprašuje se, kakšen smisel ima vlaganje vseh sredstev v neko produkcijo, ki je namenjena napol praznim dvoranam.

To je bil torej izvleček in povzetek komentarjev, ki so jih podali govorci okrogle mize, v nadaljevanju pa bom navedla še ostale komentarje, ki so sicer bili podani že pred časom, ko se je ideja o projektu šele razvijala ter sem jih našla zapisane.

3.2 Druge razprave o projektu Kulturni dnevnik

Vladimir Rukavina, direktor Narodnega doma, v prispevku *Ali na razmah kulturne vzgoje lahko vpliva kulturno izobraževalno središče?* razlaga, da se tako kot v Cankarjevem domu tudi v Narodnem domu v Mariboru že dalj časa ukvarjajo s kulturno vzgojo, pri čemer poskušajo vzpostaviti sodelovanje s šolami, saj menijo, da je to edina prava prihodnost. Vendar ugotavlja, da gre z nekaterimi šolami neprimerno laže, pri nekaterih šolah pa preboja ni in je, kot pravi, »njihova kulturna vzgoja le na ravni kulturnega dne, na katerem nastopajo kakšni pevci lahke glasbe« (Rukavina 2008, 135). Nadalje pravi: »Ko smo razmišljali, kako bi stvari spremenili, smo ugotovili, da je treba motivirati učence teh šol. Da pa njih motiviramo, morajo biti zanesljivo motivirani tudi učitelji, ki prevzemajo izjemno pomembno nalogo. Ko smo raziskovali, kaj je pravzaprav narobe, se je izoblikovala rešitev, ki smo jo predstavili pisno in je bila poslana vsem članom strateškega sveta. Po našem mnenju bi bila lahko ta zamisel preizkusni model, ki bi nam v prihodnosti lahko služil kot dobra praksa za vso državo« (Rukavina 2008, 135).

Rukavina pojasnjuje, da bi imelo osrednjo vlogo Kulturno izobraževalno središče, ki bi delovalo v partnerstvu s kulturnoprireditvenim centrom Narodni dom v Mariboru, z javnim zavodom, neprofitno institucijo, katere eno temeljnih poslanstev je kulturno izobraževanje vsega prebivalstva. Ugotovili so, da

na večini šol kulturnoizobraževanje ne poteka, kakor bi moralo, ravno zaradi premajhne motiviranosti. Potrebno bi bilo vzpostaviti povezovalni člen med tistimi, ki kulturne programe ponujajo, in tistimi, ki so jim ti programi namenjeni. Pravi:

Kot dodatne motivacijske elemente smo si zamislili naslednje: kulturno značko (po vzoru bralne značke), šolo kulture ipd. Tako bi prišlo do interakcije med našimi in šolskimi koordinatorji. V celotnem projektu bi moralo sodelovati tudi Ministrstvo za šolstvo in šport, saj bi bilo treba ustvariti ustrezne podlage, da bi šole imenovala šolske koordinatorje za kulturo. V ta namen smo predlagali dodaten sklad. V okviru kulturnovzgojnega središča bi se morala oblikovati celovita baza, ki bi omogočala pregled nad vsem, kar se na kulturnem področju dogaja v regiji in po vsej Sloveniji. Strokovnjaki, ki bi bili zaposleni v takšnem središču, bi pomagali skozi zapleteno birokratsko proceduro tudi šolam, ki bi se odločile priti do sredstev za povečano dejavnost v kulturi prek evropskih kulturnih skladov. (Rukavina 2008, 135-136)

Janez Bogataj pa meni, da je model, ki ga je predstavil Rukavina, po svoje simpatičen, vendar vzbuja hud pomislek, saj se mu zdi, da je govoriti o kulturni znački za te čase zastarelo. Značke so se kot kulturni pojav v našem prostoru pojavile konec 60. let in dosegle vrhunec v drugi polovici 70. let. Na prehodu v 80. leta pa je njihova vrednost upadla. Danes je značka na primer DVD ali kaj drugega, kar je mladini bližje. (Bogataj 2008, 154)

Barbara Rogelj iz Cankarjevega doma je v prispevku *Kulturna vzgoja v Sloveniji* zapisala, da v zadnjem obdobju Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo in šport sodelujeta, vendar meni, da bi bilo potrebno povezave glede kulturne vzgoje, ki zadeva obe, na vladni ravni formalizirati vsebinsko, sistemsko in finančno. Meni, da bo le tako mogoče zagotoviti načrtni in sistematični razvoj kulturne vzgoje, ki bo omogočil uresničevanje temeljne pravice otrok – pravico do enake možnosti pri dostopu do kulturnih dobrin in kulturne pismenosti. Ker gre za dve ministrstvi, ki na tem področju nimata jasno razmejenih obveznosti, se le-to po njenem mnenju ne more razvijati. (Rogelj 2008, 139)

Pravi:

Če Ministrstvo za kulturo zagotavlja del sredstev, potrebnih za oblikovanje in izvedbo kulturnovzgojnih programov in projektov, bi moralo Ministrstvo za šolstvo in šport prispevati sredstva, ki bi omogočala vsem otrokom enak dostop do teh projektov. Sedanja praksa je, da kulturnovzgojne ustanove za omogočanje enake dostopnosti znižujejo ceno vstopnic za kulturnovzgojne projekte (in so zato pogosto oškodovane same). Otrokom in mladini (in družinam) bi bilo treba omogočiti večjo dostopnost z bistveno cenejšo (ali celo brezplačno) vstopnino, kar bi moralo pokriti Ministrstvo za šolstvo in šport, za otroke in mladino iz socialno ogroženih družin pa bi moralo dodatno poskrbeti še Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Pomembno vlogo na vsebinski in finančni ravni bi morala odigrati tudi Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko: v občinskih proračunih bi morala zagotoviti stalen vir sredstev za sistematično in načrtno kulturno vzgojo svojih občanov – z vidika kulturnih ustanov, katerih programe in projekte sofinancira, ter z vidika vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Ne nazadnje bi moralo k sistematični kulturni vzgoji prispevati tudi Ministrstvo za zdravje, saj praksa v drugih državah kaže, da prav načrtno dejavno vključevanje otrok v kulturne dejavnosti (otroci in mladi kot ustvarjalci), torej zdravo preživljanje prostega časa, pripomore k zmanjševanju nasilja, k zmanjševanju uživanja drog ... (Rogelj 2008, 139-140)

Barbara Rogelj meni, da je nujno vzpostaviti mrežo kulturnih ustanov, ki ponujajo kulturnovzgojne programe in projekte. Le tako bi lahko vrtcem, osnovnim in srednjim šolam omogočili dostop do celotne informacije o ponudbi kulturnih dejavnosti. Ministrstvo za kulturo ustanovam sofinancira vrsto kakovostnih kulturnovzgojnih programov, vendar jih vrtci in šole, zaradi slabega pretoka informacij in pomanjkanja sistematičnosti šolskega resorja, premalo vključujejo v svoje letne delovne načrte. (Rogelj 2008, 140)

Tudi v Sloveniji bi bilo nujno institucionalizirati to področje po zgledu mnogih evropskih držav, ki imajo uspešne modele kulturne vzgoje. Gre za Veliko Britanijo, Dansko, Finsko, Švedsko, Nizozemsko, Avstrijo ... Institucionalizacija področja na nacionalni ravni, ki bi omogočila enakovredno in načrtno sodelovanje kulturnega in izobraževalnega resorja, je po mnenju Barbare Rogelj nujna. »Seveda pa bi bilo najprej treba ovrednotiti potrebna sredstva in vire financiranja, predvsem zagotoviti proračunska sredstva Ministrstva za kulturo in Ministrstva za šolstvo in šport, pa tudi sredstva drugih resorjev. Kulturna vzgoja mora biti prepoznana kot družbena razsežnost in ne le kot skrb kulturnega in šolskega resorja« (Rogelj 2008, 140)

4 Kulturna in izobraževalna politika

V tem poglavju se bom pregledala kulturno in izobraževalno politiko. Navedla bom nekatere temeljne dokumente in aktivnosti, ki urejajo to področje. Z ozirom na projekt Kulturni dnevnik bom izpostavila določene točke, ki se mi v posameznem dokumentu zdijo ključne in jih projekt Kulturni dnevnik upošteva ali pa menim, da bi bilo smotno, da bi jih. Povzela bom bistvene točke primerjalne raziskave združenja Eurydice pa Nacionalnega programa za kulturo in Državnih smernic, če omenim le nekatere med njimi.

Med pomembnejše mednarodne dokumente na področju kulturne vzgoje spadajo dokument Road map for Arts Education (Smernice umetnostne vzgoje), ki ga je leta 2006 po konferenci v Lizboni Unesco poslal vsem svojim članicam kot priporočilo za potek razvoja in spodbujanje umetnostne vzgoje, in Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Tudi Svet Evropske unije in predstavniki vlad držav članic so v maju 2008 posebej poudarili, da je »razvoj in spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti v izobraževanju ter usposabljanju ena temeljnih, jedrnih funkcij in nalog vsakega izobraževanja« (Požar Matjašič in Bucik 2008, 7). Zavedam se, da na kulturnem in izobraževalnem politiko mladih v Sloveniji vplivajo tudi evropski dokumenti.

Pa poglejmo, kaj se na tem področju v zadnjih nekaj letih dogaja v Sloveniji. Konec leta 2005 sta se Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo skladno s prioritetami številnih evropskih politik ter NPK 2004–2007 dogovorila za tesnejše in načrtnejše sodelovanje na področju kulturne vzgoje. Za vzpodbuditev večjega sodelovanja in povezovanja izobraževalnega in kulturnega področja je Ministrstvo za šolstvo in šport v šolskem letu 2005/2006 pozvalo vrtce in šole k imenovanju koordinatorjev kulturne

vzgoje, Ministrstvo za kulturo pa je na svoji spletni strani zbralo ponudbe kulturnih ustanov, ki se med drugim ukvarjajo tudi s pripravo programov in projektov za otroke in mladino. Na spletni strani Ministrstva za Kulturo, ki je namenjena vrtcem, šolam in tudi družinam, ki tako na enem mestu najdejo podatke o tem, kaj si lahko ogledajo v gledališčih ali muzejih, so zbrane spletne strani posameznih kulturnih ustanov. (Požar Matjašič in Bucik 2008, 10) V tem primeru gre torej za spletno stran zgolj s predlogi, kar je še daleč od dejanskega obiska muzeja, gledališča ali druge kulturne institucije in aktivne udeležbe otroka v kulturni instituciji.

V šolskem letu 2006/2007 se je Ministrstvo za šolstvo in šport odločilo, da kulturi namenijo posebno pozornost. Skupaj z Ministrstvom za kulturo so pripravili akcijski načrt za projekt Leto kulture v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Cilji projekta so bili spodbujati spoznavanje kulture in različnih umetnostnih zvrsti, ustvarjalnost otrok in mladine, ustvarjalnost in inovativnost kot pomembni kompetenci; zviševati kulturno pismenost, omogočiti otrokom in mladini večjo dostopnost do kulturnih dobrin in pogojev za ustvarjalnost na vseh področjih umetnosti, izboljšati šolsko klimo, promovirati kulturno raznolikost, dvigniti zavest o pomenu kulturne vzgoje v šolskem in javnem prostoru. Poseben poudarek pa je bil namenjen programom in projektom na nacionalni ravni. Marca 2007 je Ministrstvo za šolstvo in šport za učitelje in predstavnike kulturnih ustanov organiziralo posvet Kulturna vzgoja v osnovni šoli. Potekal je v sodelovanju s slovenskim uradom za Unesco, British Councilom Slovenia in Ministrstvom za kulturo. Ko so v začetku šolskega leta 2007/2008 naredili evalvacijo projekta Leto kulture, so ugotovili, da je bilo v tem letu v vrtcih in šolah izvedenih več projektov s področja kulture in da so v vrtcih in osnovnih šolah intenzivneje sodelovali s kulturnimi ustanovami kot običajno. (Požar Matjašič in Bucik 2008, 10-12)

Na pobudo Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za kulturo je bila v začetku leta 2008 na Zavodu RS za šolstvo imenovana razširjena medpredmetna skupina za kulturno vzgojo. Sestavljajo jo kulturni delavci, strokovnjaki Zavoda RS za šolstvo in Pedagoške fakultete v Ljubljani, sodelujejo pa tudi predstavniki Ministrstva za kulturo in Ministrstva za šport. V letu 2008 je medpredmetna skupina dobila tudi nalogo, da pripravi nacionalne smernice za vključevanje vzgoje v izobraževanje, predstavila jih bom v nadaljevanju ter program Kulturne vzgoje za osnovne šole (Požar Matjašič in Bucik 2008, 12)

V podpoglavju, ki sledi, bom predstavila ugotovitve pregleda kulturno-umetnostne vzgoje v Evropi, ki so zbrane v zborniku z naslovom Arts and Cultural Education at School in Europe.

4.1 Primerjalna študija Umetnost in kulturno izobraževanje v evropskih šolah

V zborniku *Arts and Cultural Education at School in Europe*, ki je primerjalna študija o umetnosti in kulturno-umetnostnem izobraževanju v šolah po Evropi lahko najdemo nekaj potencialnih rešitev in idej, kako bi se to področje dalo urediti. Gre za pregled kulturno-umetnostne vzgoje v Evropi, ki ga je pripravilo omrežje Eurydice in vsebuje primerjalne podatke o ponudbi umetnostnih in kulturnih tem v

kurikulumih v 30 evropskih državah. Vključuje cilje izobraževanja, način vpetosti kulture v učne načrte, ponudbo zunajšolskih dejavnosti ter pobude za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje. Raziskava se osredotoča na likovno in glasbeno vzgojo, igro, ples, medijsko umetnost in umetno obrt, ne zajema pa književnosti, saj je, kot vemo, ta v večini evropskih držav obravnavana pri pouku maternega jezika. (Eurydice 2009, 11) Na kratko se bom dotaknila področij, ki so bistvene in skupne tako kulturni in izobraževalni politiki kot tudi projektu Kulturni dnevnik, ter navedla primerljive projekte po drugih državah v Evropi.

Glede umeščenosti umetnosti v nacionalne kurikulume so ugotovili, da obstaja v kurikulumih hierarhija, v kateri imajo prednost branje, pisanje in računanje, med predmeti s področja umetnosti pa imajo določene vsebine, pri tem omenjajo likovno in glasbeno vzgojo, prednost pred ostalimi npr. plesom in igro. Položaj in ponudba umetnosti sta v izobraževanju manj izrazita: področji, ki sta najpogosteje poučevani, pa sta, kot že vemo, likovna umetnost in glasba. Umetnostni predmeti so v večini nacionalnih šolskih sistemov obvezni v primarni šoli in v prvih dveh ali treh letnikih srednje šole, pozneje pa so tovrstni predmeti skoraj povsod izbirni, pri čemer ne smemo pozabiti, da ima umetnost šibkejši položaj kot matematika ali naravoslovje, kot se je pokazalo v vseh preučevanih primerih. (glej Eurydice 2009, 9)

Glavni dejavniki, ki ovirajo uspešno poučevanje umetnosti, so pomanjkanje časa, ustreznih prostorov in virov. Raziskave pa so pokazale tudi, da je v učnih načrtih umetnostni vzgoji namenjenega premalo časa in da predmeti s tega področja niso uravnoteženi ter da v praksi šole umetnostnim temam posvetijo še manj časa (Bamford in drugi v Eurydice 2009, 9).

Pri vprašanju o ciljnih umetnostne vzgoje in njihovi teži ugotavljajo, da je vse pogosteje moč zaznati pritiske, da bi naj umetnostna vzgoja zraven ciljev svojega predmeta dosegla tudi vrsto drugih ciljev. »Izobraževalni sistemi vse bolj prepoznavajo in upoštevajo pomen razvoja ustvarjalnosti otrok in kulturne vzgoje, vendar se zdi, da ni povsem jasno, kako naj umetnostni predmeti k temu pripomorejo, bodisi kot posamični predmeti bodisi v povezavi z drugimi predmetnimi področji« (Eurydice 2009, 9). V skoraj vseh 21 državah, ki so jih Taggart in drugi zajeli v svojo raziskavo, so našli v učnih načrtih za umetnost podobne cilje, ki so:

razvijanje umetnostnega znanja, poznavanje in razumevanje, seznanjanje z raznolikostjo umetniških zvrsti, povečanje kulturnega razumevanja, doživljanje umetniških del in kritično vrednotenje umetnosti. Poleg teh umetnostnih ciljev so pri umetnostni vzgoji v večini držav pričakovani (9) tudi osebni, socialni in kulturni cilji, kot so samozavest, samopodoba, zmožnost individualnega izražanja, skupinsko delo, medkulturno razumevanje in kulturno udejstvovanje. Po novem sta v središču pozornosti ustvarjalnost (in njen pomen v povezavi z inovativnostjo) in kulturna vzgoja (v povezavi z razvojem lastne identitete in medkulturnega razumevanja). Zato se postavlja vprašanje, ali lahko učni načrt umetnostne vzgoje uresniči tako raznolike in široke cilje. (Eurydice 2009, 9-10)

Več avtorjev, med katerimi so Bamfordova, Robinson, Sharp in Le Métais pa Taggart in drugi, pa izražajo zaskrbljenost zaradi spremenljivosti standardov in potrebo po zagotovitvi kakovostnega pouka. Robinson je osvetlil strukturni problem, ki ovira razvoj skladnega umetnostnega izobraževanja. »Vladna odgovornost za umetnost ter vzgojo in izobraževanje sta pogosto razdeljeni na dve ministrstvi ali več, npr. za šolstvo, kulturo, mladino in šport, kar otežuje splošno razumevanje potreb in prednostnih nalog. Nadalje v svoji raziskavi trdi, da prihaja tam, kjer so se prej ločena ministrstva združila, do vzajemnih koristi, predvsem večjega razumevanja, večje učinkovitosti in uspešnosti« (v Eurydice 2009, 10).

Od vseh šol se pričakuje, da bodo ponudile zunajšolske umetnostne in kulturne dejavnosti, pri tem pa se postavlja vprašanje, ali imajo vsi mladi, ne glede na svoje socialno okolje, enak dostop do teh dejavnosti. Menijo, da je bila dostopnost kulturno-umetnostnih doživetij za otroke predmet raziskav predvsem z razlogom, ker imajo šole zmožnost, da »zmanjšujejo neenakost in zagotavljajo dostop do kulturnih virov tudi otrokom iz socialno šibkejših okolij« (Robinson v Eurodyce 2009, 11).

Različne študije priporočajo sodelovanje poklicnih umetnikov pri umetnostni vzgoji (Bamford in drugi v Eurodyce 2009) pri čemer kot glavne razloge navajajo izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja umetnosti, izboljšanje učiteljevega znanja in samozavesti, spodbujanje k večji ustvarjalnosti in zagotavljanje dostopa do široke palete kulturnih virov. Bamfordova prepoznava povezavo med kakovostjo umetnostne vzgoje in vključevanjem umetnikov. (Bamford v Eurydice 2009, 11)

4.1.1 Pobude in priporočila za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje

Med pobude in priporočila za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje sodi predlog nacionalne organizacije in omrežja za uveljavljanje kulturno-umetnostne vzgoje. Navedla bom nekaj primerov upoštevanja te pobude: V francoski skupnosti v Belgiji je Cellule Culture-Enseignement (kulturno-izobraževalna enota) odgovorna za uveljavljanje in širjenje različnih pobud za krepitev partnerstva med izobraževanjem in kulturo. Enota ima svojo spletno stran in ponuja celo vrsto idej, ki pomagajo spodbujati učitelje k dejavnostim na tem področju na vseh ravneh izobraževanja. V Avstriji pa imajo strokovni center za kulturno-umetniško izobraževanje; imenuje se EDUCULT Vienna. Poleg tega ima večina avstrijskih dežel agencije, katerih namen je spodbujanje šol za obiskovanje kulturnih institucij, šolske kulturne projekte in programe za sodelovanje med umetniki in šolami. Na Danskem so vzpostavili novo agencijo, imenovano omrežje za otroke in kulturo, ki ima nalogo usklajevati dejavnosti za otroke, kulturo in umetnost in je hkrati svetovalno telo ministrstva za kulturo. Omrežje združuje predstavnike različnih institucij: danske agencije za knjižnice in medije, nacionalne agencije za kulturno dediščino, umetnostnega sveta, danskega filmskega inštituta, ministrstva za šolstvo, ministrstva za kulturo in ministrstva za socialno blaginjo. Omrežje mora zagotavljati, da so javna sredstva za kulturo, otroke in umetnost porabljeni kar najbolj učinkovito in racionalno. Kulturne institucije spodbujajo k združevanju moči pri porajanju in vodenju številnih kulturnih projektov, ki vključujejo otroke, in pomaga razvijati nove

metode. Omrežje ima tudi svojo spletno stran, kjer ponujajo različne publikacije in zglede za umetnostne in kulturne dejavnosti, ki potekajo z otroki v šolah in kulturnih institucijah. (Eurydice 2009, 33-34) To je le nekaj primerov.

Naslednja pobuda je vzpodbujanje sodelovanja med šolami in svetom kulture in umetnosti. Čeprav se obseg, do katerega so ta priporočila in pobude oblikovane in vpeljane, razlikuje od države do države, so ta priporočila in pobude pogosto pripravljene na lokalni oziroma šolski ravni, redko pa na državni. (Eurydice 2009, 34)

Pisci študije se zavzemajo tudi za obiskovanje kulturnih institucij, kar je najpogostejša oblika partnerstva med šolami in svetom kulture. Največkrat gre za muzeje, obiskujejo pa tudi gledališča, galerije in koncerte. Pri tem se način organiziranja teh obiskov razlikuje od države do države. Ponekod je odločitev o načinu in pogostosti obiskov kulturnih institucij v celoti prepuščena šolam, v drugih pa se zato, da bi se ta praksa čim bolj razširila, uporabljajo bolj formalizirane oblike spodbud. (Eurydice 2009, 34-35)

Pomembno je tudi sodelovanje med šolami, učitelji, učenci in umetniki. Pogostost in narava takšnega sodelovanja sta prav tako odvisni od posameznih šol, kot velja za obiske kulturnih dogodkov in institucij. Vendar je to v nekaterih državah dobro vpeljana in formalizirano. Navedla bom nekaj primerov, ki so na nek način podobni projektu Kulturni dnevnik:

V Združenem kraljestvu je Ministrstvo za otroke, šole in družine izdalo »načrt za otroke« (*The Children's plan*). Vzpostavlja pravico otrok in mladine do sodelovanja v kakovostnih šolskih in zunajšolskih dejavnostih, ne glede na njihovo socialno in kulturno okolje. Enak načrt uvaja tudi »pet ur kulture na teden«. Te bodo organizirane v povezavi z učnim načrtom in projektom Ustvarjalno partnerstvo. Ta načrt je podrobno opisan v dokumentu, ki bi jih kulturna ponudba morala zagotoviti vsakemu mlademu Angležu. Gre za obiskovanje kakovostnih predstav, razstav, galerij, muzejev ter znamenitih krajev, uporabo knjižnic in arhivov, učenje igranja glasbil, ustvarjanje glasbe, petje, sodelovanje v kreativnih literarnih dejavnostih in poslušanju avtorjev, seznanjanje z uporabo filmskih orodij in tehnik, digitalnih orodij in sodobnih komunikacijskih medijev ter uporabo le-teh, ustvarjanje likovnih in obrtnih izdelkov ter prisostvovanje gledališkim in plesnim predstavam. (Eurydice 2009, 36)

Kot zanimivost navajam še norveško pobudo »kulturni nahrbtnik« (*Cultural Rucksack*), ki je bila nedavno uveljavljena kot trajni projekt, povezan s šolskim kurikulumom. Gre za izobraževalni projekt, ki od leta 2008 poteka na vseh ravneh vzgoje ter izobraževanja in na lokalni ravni spodbuja sodelovanje med različnimi oblikami umetnosti in šolami. Mesta in šole lahko vzpostavijo tudi »kulturne stike« (*Kulturkontakt*), ki delujejo kot vrsta komunikacije med umetnostnimi institucijami in šolami. Ti stiki pa pomagajo pri vpeljevanju Kulturnega nahrbtnika v vzgojno-izobraževalni sistem. (Eurydice 2009, 37)

Umetnostne in kulturne interesne dejavnosti so definirane kot učne aktivnosti za šoloobvezne otroke zunaj časa, ki ga določa kurikulum. Nekatere šole ponujajo javno financirane ali sofinancirane umetnostne dejavnosti zunaj šolskih urnikov – med odmori za kosilo, po pouku, ob vikendih ali med šolskimi počitnicami. Skoraj vse evropske države spodbujajo šole k organiziranju umetnostnih interesnih dejavnosti: te aktivnosti pa lahko zagotovijo bodisi šole bodisi druge organizacije ali posamezniki, kot so umetniki, muzeji in druge kulturne institucije. (glej Eurydice 2009, 40)

V študiji opozarjajo, da je sodelovanje med šolami in šolskimi oblastmi na eni strani ter umetniki in institucijami za razvoj umetnostne vzgoje oziroma promocijo umetnosti na drugi izrednega pomena, da bi se imeli učenci priložnost iz prve roke seznaniti z umetnostmi. V nekaterih državah je odgovornost za šolstvo in kulturo združena v istem ministrstvu in razumljivo je, da to lahko omogoči tesnejše sodelovanje med različnimi področji dejavnosti. V drugih državah pa so za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje vzpostavili različna telesa, pri katerih sodelujejo različna ministrstva ali oddelki. (Eurydice 2009, 77)

4.1.2 Najpomembnejše ugotovitve primerjalne študije

Med najpomembnejše ugotovitve raziskave omrežja Eurydice, ki bi jih bilo zanimivo upoštevati, tudi ko govorimo o kulturni in izobraževalni politiki pri nas, sodi ugotovitev, da so v državah, ki so bile predmet raziskave, glavni cilji umetnostne vzgoje podobni. Večina držav med cilji navajajo umetniško znanje, kulturno dediščino, poznavanje, razumevanje ter sposobnost izražanja in razvijanja lastne identitete, kritično presojo, kulturno raznolikost in ustvarjalnost. Le v učnih načrtih 15 držav pa je umetnost omenjena v kontekstu vseživljenjskega učenja oziroma zanimanja.

Med umetnostnimi in drugimi področji so v kurikulumih pomembne medpredmetne in kroskurikularne povezave, vendar pa je v evropskih državah struktura učnih načrtov z umetnostnimi vsebinami zelo različna. Izobraževanje o umetnostih je v polovici držav ločeno na posebne umetnostne predmete (na primer likovna in glasbena vzgoja). V drugi polovici držav pa umetnost nastopa kot sestavljena celota, npr. enoten učni predmet umetnost. V pestrosti umetnostnih učnih načrtov posameznih držav so velike razlike, v vseh državah pa kurikulumi vsebujejo likovno in glasbeno vzgojo, v mnogih ples, igro in umetnostno obrt. V dvanajstih državah je ponujena tudi medijska umetnost, arhitektura pa je del umetnostnega učnega načrta v petih državah.

Za tesnejše povezovanje učencev s svetom umetnosti in kulture v Evropi šole razvijajo različne pobude. V večini držav si tako prizadevajo za »organizirane obiske kulturno-umetnostnih institucij in za vzpostavitev partnerstva med šolami in umetniki« (Eurydice 2009, 15). Obstajajo tudi številni z umetnostjo povezani festivali, tekmovanja in proslave, ki učence pritegnejo k sodelovanju. V nekaterih državah pa so prizadevanja za razvoj sodelovanja med umetnostjo, kulturo in izobraževanjem privedli celo do nastanka organizacij in omrežij za promocijo kulturno-umetnostne vzgoje.

V nadaljevanju bom predstavila, kako to področje ureja najpomembnejši tovrstni dokument pri nas.

4.2 Nacionalni program za kulturo

4.2.1 Nacionalni program za kulturo 2008–2011

V poglavju Nacionalnega programa za kulturo 2008–2011 z naslovom: *Razvijanje kulturne zavesti in izražanja pri otrocih in mladini*, ki je tukaj za nas ključnega pomena, je zapisano, da postaja kulturna vzgoja v tem stoletju na področju izobraževanja in kulture ena pomembnejših tem, tako v evropskih kot tudi celo v svetovnih krogih. *Priporočilo Evropskega parlamenta in sveta o ključnih kompetencah za vsestransko življenje*, ki je nastalo leta 2006, prišteva Med osrednje kompetence za vseživljenjsko učenje tudi *kulturno zavest in izražanje*. V NPK 2008–2011 je zapisano:

Sistematična kulturna vzgoja je nadvse pomembna za mlade, obenem pa je tudi za kulturo življenjskega pomena, da je navzoča na vseh šolskih stopnjah in v vsem vzgojno-izobraževalnem procesu, pa tudi, da je otrokom in mladini dostopna v okviru javne kulturne infrastrukture. Seznanjanje z njo je naloga umetnostnih in humanistični ved, zato je treba posebno pozornost posvetiti dajanju pobud za vključitev kulturne ustvarjalnosti in vzgoje za recepcijo različnih vidikov kulture v šolski sistem. V tej zvezi so zelo aktualne naloge pri oblikovanju sposobnosti kulturnega izražanja, razvijanju bralnih navad, spoznavanju in razvijanju sposobnosti za uživanje v različnih kulturnih izrazih in tradicijah (medkulturno razumevanje), za razvijanje kritičnega odnosa do njih in predvsem razvijanje inovativnosti in ustvarjalnosti, kar vse prispeva h kulturni zavesti posameznika oziroma k zavesti o različnosti kulturnih identitet v našem ožjem in širšem prostoru. (Ministrstvo za kulturo 2007, 10)

V nadaljevanju je razloženo, da sodobna kulturna vzgoja ne pomeni le tega, da je potrebno v vzgojno-izobraževalni proces vpeljati več ustvarjalnih umetnostnih predmetov (glasbeni in likovni pouk, literarni predmeti) oziroma več izbirnih predmetov, interesnih dejavnosti, uprizoritvenih umetnosti ter drugih umetniških dejavnosti, avdiovizualne kulture, kulturne dediščine in arhivov. Menijo, da je potrebno predvsem, da so učne vsebine pri različnih predmetih obogatene s kulturnimi vsebinami in da je kulturna vzgoja zastopana tudi v njihovih ciljih. Prisotna je ideja o kulturni vzgoji kot kroskulikuralni vsebini. (MK 2007, 10)

Rešitev vidijo tudi v usposabljanju učiteljev in kulturnih ustvarjalcev ter kulturnih ustanov za partnersko sodelovanje v procesu vzgoje in izobraževanja. Menijo, da bi morali omogočiti vključevanje visoko izobraženih umetniških in humanističnih kadrov v dopolnilne osnovnošolske in srednješolske programe. Kulturni zavodi bi morali pripravljati posebne programe za otroke in mlade. Načrtujejo tudi večji poudarek na kulturnih vsebinah, vključno z umetnostnimi predmeti, in spodbujanje medkulturnega dialoga. Gre za novo civilizacijsko zahtevo, po kateri »učitelj ni le posredovalec znanja, ampak vse bolj tisti, ki v mladih oblikuje čut za etično, estetsko in duhovno« (MK 2007, 10). Menijo, da je prav s kulturo pri otrocih in mladini najlažje izoblikovati celovito razumevanje sveta in spodbuditi osebno rast. Hkrati pa je uvajanje kulture v šolske in obšolske dejavnosti izredno pomembno, saj je za mladostniško obdobje značilno kritično dojetje individualne in skupnostne identitete. Kot udeleženci v kulturi

morajo imeti otroci in mladi priložnost, da sami razvijejo svojo ustvarjalnost in kritične poglede, ne pa da jih zgolj sprejemajo. Skrb pa vzbuja pretirana komercializacija kulture za otroke in mladino. V NPK 2008–2011 piše, da je treba »zlasti podpirati medresorska povezovanja, saj je le tako mogoče dosegati zastavljene skupne cilje« (MK 2007, 11).

Iz navedenega je razvidno, da v NPK sledijo zgornjim smernicam in ciljem vseh evropskih držav in idejam, ki jih najdemo v zborniku omrežja Eurydice; s tem mislim predvsem idejo kroskulikuralnosti, idejo usposabljanja učiteljev in kulturnih ustvarjalcev ter njihovo partnersko povezovanje, spodbujanje medkulturnega dialoga in ustvarjalnosti mladih, da lahko le-ti razvijejo kritični pogled na svet.

4.2.2 Nacionalni program za kulturo 2012–2015: Osnutek

V osnutku Nacionalnega programa za kulturo 2012–2015 je zapisano, da za področje *Razvoj in spodbujanje kulturno-umetnostne vzgoje* v javni interes sodi

skrb za prepoznavanje in promoviranje vloge in pomena kulturno-umetnostne vzgoje v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu in širši družbi. Kulturno-umetnostna vzgoja se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja, zato je njen načrten razvoj naloga MK, MŠŠ ter MVZT. V javnem interesu je vzpostavitev partnerstva (od nacionalne do lokalne ravni) med vzgojno-izobraževalnimi zavodi (VIZ), kulturnimi in znanstvenimi ustanovami, pomembno pa je tudi partnerstvo z drugimi resorji. (MK 2011, 108)

Zapisano je, da mora biti na vseh področjih družbe, zlasti pa na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja (vseživljenjsko izobraževanje) prepoznana vloga kulture in umetnosti pri izboljševanju kakovosti vzgoje in izobraževanja, za celovit razvoj posameznikove kulturne zavesti ter za razvoj kulturne zavesti družbe kot celote pa mora biti prepoznan tudi njun pomen za razvoj družbe znanja, ustvarjalnosti in inovativnosti. UNESCO smernicam: *Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education* (2010) pa sledi tudi udejanjanje načrtne kulturno-umetnostne vzgoje in njena vključitev v ključne dokumente vzgoje in izobraževanja.

Kulturna vzgoja velja za temeljno pravico vsakega posameznika, zato mora biti del njegovega vseživljenjskega učenja. Menijo, da je pomembno, da se kulturno-umetnostno področje, ob naravoslovno-tehničnem ter družbeno-humanističnem področju, zasnuje kot »tretji steber« vzgoje in izobraževanja. S tem bi se naj zagotovil »celosten razvoj posameznikove kulturne zavesti in pismenosti, ki je hkrati temelj za razvoj posameznikovega osebnostnega razvoja ter temelj družbenega razvoja nasploh« (MK 2011, 108).

V javni interes na tem področju sodi tudi:

1. Vzgoja in izobraževanje o umetnosti, z umetnostjo in skozi umetnost, ki vključuje tako sprejemanje kulture in umetnosti kot izražanje z umetnostjo. Zapisano je, da je »njen temeljni namen pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po sodelovanju v kulturnem in umetniškem

izražanju – tako v smislu lastnega ustvarjanja kot uživanja v umetniškem izražanju drugih« (MK 2011, 108).

2. Skrb za kakovostne kulturno-vzgojne projekte in programe na vseh področjih kulture (opredeljuje jih Nacionalni program za kulturo), namenjene različnim ciljnim skupinam.
3. »Zagotavljanje kakovostne in načrtne kulturne vzgoje, ki omogoča vsem, zlasti pa otrokom in mladini, spoznavati kulturo in kulturno dediščino lastnega naroda, različna področja umetnosti (od tradicionalne do sodobne umetnosti), jim pomaga graditi zavest o pripadnosti lastni kulturi ter hkrati spodbuja spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog« (MK 2011, 108).

Kulturno-umetnostna vzgoja odigra pomembno vlogo pri promociji socialne odgovornosti, socialni koheziji, kulturni raznolikosti in medkulturnem dialogu, njen potencial pa je posebej treba izkoristiti pri razvoju in ohranjanju kulturne dediščine in identitete. Tako je v javnem interesu tudi

4. prepoznavanje pomena socialne dimenzije kulturne vzgoje v preventivnih programih na različnih področjih življenja (preprečevanje različnih odvisnosti, preprečevanje nasilja v družini in v širši družbi ...). (MK 2011, 108).

Kot cilje na področju razvoja in spodbujanja kulturno-umetnostne vzgoje so v osnutku nacionalnega programa 2012-2015 zastavili:

1. Prepoznati pomen kulturno-umetnostne vzgoje v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu (tretji steber vzgoje in izobraževanja) in širši družbi.
2. Načrtno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgoji in izobraževanju – dosegljiva kot temeljna in trajna sestavina kakovostne vzgoje in izobraževanja.
3. Zagotoviti kakovostno, raznoliko in dostopno kulturno-vzgojno ponudbo.
4. Zagotoviti strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju ter kulturi.
5. Zagotoviti promocijo in dostopnost informacij o kakovostni kulturno-vzgojni ponudbi za širšo javnost, še posebej za strokovne delavce v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila vsak cilj posebej in ukrepe zanj, ki morajo biti izvedeni v letu 2012 in letih, ki sledijo.

1. Prepoznati pomen kulturno-umetnostne vzgoje v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu (tretji steber vzgoje in izobraževanja) in širši družbi.

Predlagajo, da se prepozna pomen kulturno-umetnostne vzgoje pri razvoju družbe znanja, ustvarjalnosti in inovativnosti in se jo zasnjuje kot tretji »steber« vzgoje in izobraževanja. V celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu (formalnem in neformalnem) bodisi v okviru kulturno-umetnostnih predmetov, kroskurikularno ter medpodročno oziroma medpredmetno (tudi v okviru drugih predmetov), predlagajo, da so ustrezno zastopana vsa področja kulture in umetnosti (od bralne kulture, likovne umetnosti,

glasbe do gledališča, sodobnega plesa, kulturne dediščine, filma in medijev). Menijo, da bosta vzgoja in izobraževanje le tako lahko prispevala k razvoju ustvarjalnih in inovativnih potencialov posameznikov ter kultiviranju nove generacije kreativnih državljanov in državljanek v dobi zahtevnih tehnoloških sprememb in spremenjenih komunikacijskih praks. (MK 2011, 109)

Nadalje pa so zapisali še:

Kulturno-umetnostna vzgoja mora ustrezno mesto dobiti v strateških in razvojnih dokumentih drugih pristojnih resorjev - to bo prvi korak k prepoznavanju širšega družbenega pomena kulture in umetnosti ter temelj za vzpostavitev partnerskega sodelovanja. Za uspešno realizacijo cilja in ukrepov morajo različni resorji (od nacionalne do lokalne ravni) ne le sodelovati, temveč prevzeti tudi odgovornost (strokovno, organizacijsko in finančno). Zagotoviti je treba medresorsko sodelovanje na izvedbeni ravni - spodbuditi financiranje kulturno vzgojnih projektov v drugih resorjih (npr. okoljska vzgoja skozi umetnost, vključevanje umetnosti v programe za preprečevanje nasilja v družini, programe za zdravo prehrano, promocija zdravega načina življenja ...). (MK 2011, 109)

Pravijo pa, da je potrebno spodbujati raziskave, ki preučujejo učinke načrtne kulturne vzgoje v vzgojnoizobraževalnem sistemu in družbi kot celoti, kamor sodijo predvsem kreativni potenciali v gospodarstvu, okoljski problematiki in turizmu, preventivni učinki na področju zdravja, družine in sociale.

2. Načrtno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgoji in izobraževanju – dosegljiva kot temeljna in trajna sestavina kakovostne vzgoje in izobraževanja.

Kot ključno za učinkovito izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v VIZ navajajo vzpostavitev kulturno-umetnostnega informacijskega centra ter vzpostavitev koordinatorskega centra kulturno-umetnostne vzgoje, kot ga imenujejo; gre za vodjo tima, ki v VIZ skrbi za kulturno vzgojo. Delo je v vzgojno-izobraževalni ustanovi organizirano timsko, pri čemer koordinatorski skrbi za pripravo in izvajanje letnega delovnega načrta kulturno-umetnostnih dejavnosti in se povezuje v regionalno oziroma nacionalno mrežo koordinatorskih centrov.

Menijo, da bo pri tem pomembno načrtno sodelovanje mreže koordinatorskih centrov VIZ z mrežo koordinatorskih centrov iz kulturnih ustanov, saj bi naj tovrstno sodelovanje zagotovilo boljše sodelovanje VIZ s kulturnimi ustanovami in ustvarjalci ter omogočilo lažjo izvedbo trajnejših projektov. (MK 2011, 110)

Naslednji cilj, ki so ga zastavili v osnutku Nacionalnega programa za kulturo 2012–2015, je:

3. Zagotoviti kakovostno, raznoliko in dostopno kulturno-vzgojno ponudbo.

Menijo, da je potrebno poskrbeti za kakovostne in raznolike kulturno-vzgojne projekte in programe na vseh področjih, opredeljenih v NPK, hkrati pa skrbeti za različne ciljne skupine, pri čemer je večjo pozornost treba nameniti ponudbi za mladino od 15. leta. Prav tako je treba spodbuditi nacionalne kulturno-vzgojne projekte, zlasti na deficitarnih področjih umetnosti, kot so film, sodobni ples in gledališče. Pri tem je nujno medresorsko sodelovanje tako na nacionalni kot tudi na lokalni ravni, ki bo prispevalo k uspešnosti izvedb tovrstnih projektov.

Dalje v osnutku NPK 2012–2015 je zapisano:

Koordinatorje kulturne vzgoje v kulturnih ustanovah je treba povezovati (nacionalna mreža), ponekod je smotrna vzpostavitev področnih koordinatorjev, ki bi skrbeli za več kulturnih ustanov skupaj (npr. vse plesne ustanove skupaj ...). Ključno je medresorsko sodelovanje od lokalne do nacionalne ravni, saj so lokalne skupnosti (občine) pomembni sofinancerji kulturnih dejavnosti in hkrati ustanovitelji nekaterih VIZ in kulturnih ustanov. Skupaj je treba zagotoviti boljšo dostopnost kulturno-vzgojnih projektov, omogočiti brezplačne obiske/ogleda izbranih kulturno-vzgojnih dogodkov na različnih področjih umetnosti in kulture (npr. projekt Bobri Mestne občine Ljubljana ...). Občine je treba spodbuditi k pripravi programov načrtno kulturno-umetnostne vzgoje za otroke in mladino na lokalni ravni (strategije). Kulturne ustanove naj okrepijo ponudbo projektov in programov, ki omogočajo projektno sodelovanje z VIZ. Poskrbeti je treba za boljšo ponudbo projektov, ki omogočajo izvajanje v vrtcu/šoli (projektno delo umetnikov neposredno v programu vrtca/šole). (MK 2011, 111)

4. Zagotoviti strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju ter kulturi

Da bi se zagotovil ustrezen položaj kulturno-umetnostnega področja v vzgoji in izobraževanju, menijo, da so potrebne tudi spremembe in ukrepi na področju univerzitetnega izobraževanja. Gre zlasti za izobraževanje na študijskih smereh, kjer se izobražujejo bodoči strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju ter tudi bodoči strokovni delavci v kulturi, ki bodo delovali na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Pri tem pa je ključnega pomena zagotovitev ustreznih dodatnih strokovnih usposabljanj in izpopolnjevanj strokovnih delavcev v VIZ na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Zagotoviti je treba, da pri pripravi in izvajanju programov usposabljanja, ki jih na tem področju organizirajo javni zavodi s področja vzgoje in izobraževanja, kot so Zavod RS za šolstvo, Center za poklicno izobraževanje, Andragoški center Slovenije, Center šolskih in obšolskih dejavnosti, Šola za ravnatelje in podobni, sodelujejo strokovnjaki s področja kulture in umetnosti. Tukaj mislijo predvsem kulturne ustanove in predavatelje s fakultet, ki usposabljujejo za umetniške poklice. Predlagajo, naj bo poseben poudarek na programih usposabljanja, ki združujejo strokovne delavce iz VIZ in umetnike ter strokovne delavce iz kulturnih ustanov. S tem bo namreč omogočeno neposredno učenje partnerskega sodelovanja pri izvajanju kulturno-vzgojnih projektov v VIZ ali v kulturnih ustanovah. Hkrati pa je potrebno omogočiti pridobitev ustreznih pedagoško-andragoških znanj tudi umetnikom in kulturnim delavcem z različnih področij kulture, ki pripravljajo in izvajajo kulturno-vzgojne projekte.

Potrebno je spodbuditi študente vseh študijskih programov, ki so namenjeni bodočim strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju, k spoznavanju programov in projektov kulturnih ustanov, povezanih s posameznimi študijskimi smermi, in jih spodbuditi k obiskovanju kulturnih ustanov oziroma kulturnih prireditev, povezanih s študijem. V času opravljanja študijske prakse pa naj se študentom omogoči spoznavanje projektov (učnih ur ali daljših projektov), ki se izvajajo v kulturnih ustanovah oziroma v sodelovanju s kulturnimi ustanovami ali ustvarjalci. (MK 2011, 112)

Predlagajo, naj kulturne ustanove pripravljajo brezplačne predstavitve in usposabljanja za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju ter za študente. Slednje naj spodbudijo, da se že v času študija dodatno strokovno usposablja na kulturno-vzgojnem področju, pri čemer predlagajo projekt Kulturni bazar. Izkušnje si pa po njihovem lahko nabirajo tudi s prostovoljnim delom v kulturnih ustanovah, kar zagotovo prispeva h kakovosti njihovega dela v šolski praksi. (MK 2011, 112)

Pa poglejmo še zadnji cilj:

5. Zagotoviti promocijo in dostopnost informacij o kakovostni kulturno-vzgojni ponudbi za širšo javnost, še posebej za strokovne delavce v vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Menijo, da je za uspešno izvajanje načrtne kulturno-umetnostne vzgoje na nacionalnem nivoju ključno zagotoviti tudi ustrezno informiranost in promocijo, namenjeno različnim ciljnim skupinam. Ta naj vključuje različne oblike informiranja (od spletnih portalov do stalne medijske podpore). Ključna pa je po njihovem mnenju organizacija nacionalnih in regionalnih promocijskih in strokovnih predstavitev programov in projektov, ki jih za različne ciljne skupine pripravljajo kulturne ustanove. Kot primere navajajo Kulturni bazar, Park kulture, DEKD, Romano Chon in Vesno.

Predlagajo, da je potrebno večjo pozornost nameniti tudi predstavitev različnim strokovnim javnostim ter tako zagotoviti ustrezno prepoznavnost potenciala kulture in umetnosti na različnih področjih; od vzgoje in izobraževanja, znanosti, sociale, zdravstva, okolja pa vse do turizma in drugih.

Hkrati pa menijo, da če želimo v družbi utrditi vlogo in pomen kulturne vzgoje, je potrebno »kakovostnim kulturno-vzgojnim programom in projektom zagotoviti tudi ustrezno predstavitev v različnih medijih, namenjenih različnim ciljnim skupinam (od revij, radijskih in televizijskih oddaj za otroke, do prispevkov v strokovnih in znanstvenih revijah)« (MK 2011, 113).

4.3 Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo

V naslednjem poglavju bom predstavila *Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju*, ki jih je v aprilu leta 2009 pripravila posebna *Razširjena medpredmetna skupina za kulturno vzgojo*.

Navedla bom cilje, ki so jih zapisali in jih v 5. Poglavju primerjala s cilji projekta Kulturni dnevnik.

1. Uresničevanje temeljne človekove pravice do izobraževanja in sodelovanja na kulturnem področju. Ker je kultura prepoznana kot kvaliteta posameznikovega vsakdanjega življenja in ker kakovostna kulturno-umetnostna vzgoja zagotavlja ustrezno uresničevanje te pravice v procesu izobraževanja, različni mednarodni dokumenti zagotavljajo vsakomur, da sodeluje v kulturnem življenju kot ustvarjalec kulturnih dobrin in storitev, posrednik ali kot prejemnik.
2. Razvijanje ustvarjalnosti – spodbujanje razvijanja posameznikove ustvarjalnosti v skladu z njegovimi potenciali.

3. Razvijanje individualnih sposobnosti. Kulturno-umetnostna vzgoja spodbuja domišljijo, iniciativnost, inovativnost, svobodo in kritično mišljenje, krepi avtonomijo, zavest o kulturni identiteti ter spodbuja razvoj čustveno-motivacijskih, spoznavnih, socialnih in telesno-gibalnih kompetenc – omogoča celostni razvoj posameznika.
4. Izboljšanje kakovosti izobraževanja. Uvajanje kulturno-umetnostnih vsebin se smiselno vključi v življenje in delo vrtca oziroma šole in v središče postavlja otroka ali mladostnika; upošteva njegove interese in razvija njegove zmožnosti ter nadarjenost, hkrati pa dviga raven vzgojno-izobraževalnega dela, nadgrajuje cilje splošnih in strokovnoteoretičnih predmetov, praktičnega pouka in področij dejavnosti, spodbuja medpredmetno povezovanje, prenos znanj in spretnosti med različnimi predmeti in področji.
5. Razvijanje estetske občutljivosti in kritičnega odnosa do kulture in umetnosti. Doživljanje in podoživljanje kulturnih stvaritev omogoča razvoj estetskih vrednot, tako kulturno-umetnostna vzgoja prispeva k razvijanju estetske občutljivosti, k oblikovanju temeljnih kulturno-umetniških vrednot ter razvijanju kritičnega in samokritičnega ter dejavnega odnosa do kulture in umetnosti.
6. Izražanje kulturnih raznolikosti. Kulturno-umetnostna vzgoja naj bi posameznika spodbudila k zavedanju in izražanju lastne kulture, mu omogočila spoznavanje drugih kultur, učila in krepila strpnost ter razumevanje drugačnosti in medkulturni dialog, prispevala pa bi naj tudi k posameznikovi vključenosti v družbo.
7. Dviganje ravni kulturne zavesti. To zagotavlja kakovostna kulturno-umetnostna vzgoja otrok oz. mladostnikov. Opredeljuje jo tudi Evropski parlament. Kulturna zavest je namreč eden izmed pogojev za njihovo vključenost v odprto družbo, ki temelji na avtonomiji in svobodi posameznika – kultura tako postane povezovalni dejavnik družbenega razvoja.
8. Zavedanje pomena nacionalne kulturne dediščine. Kulturno-umetnostna vzgoja spodbuja varovanje in ohranjanje kulturnih stvaritev, ki so pomembne za nacionalno, evropsko in svetovno kulturno dediščino, saj uzavešča pomen nacionalne kulturne dediščine.

Definirali so tudi načela, ki niso razvrščena po pomembnosti in izpostavljajo posamezne vidike kakovostnega udejanjanja kulturno-umetnostne vzgoje, gre za načelo pomena kulturno-umetnostne vzgoje, načelo kroskurikularnosti, načelo dostopnosti in obveščenosti, načelo kakovosti in ustreznosti, načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti, načelo svobode in demokratičnosti, načelo medkulturnega dialoga, načelo razvojnoprocenega pristopa, načelo partnerstva, načelo strokovnosti, načelo načrtovanja, spremljanja in vrednotenja, načelo aktualnosti in sodobnosti, načelo spodbujanja raziskovalnega dela in načelo zagotavljanja materialnih in prostorskih pogojev. Navedena načela niso razvrščena po pomembnosti.

V nadaljevanju bom razložila načela, za katera menim, da je za njihovo natančno razumevanje potrebna dodatna razlaga. Gre za načelo dostopnosti in obveščenosti, pri čemer so avtorji mislili predvsem na zagotavljanje regionalne pokritosti vseh oblik kulturno-umetnostne vzgoje, formalnih, neformalnih in priložnostnih, ter dostopnost kulturnih dobrin, hkrati pa tudi na zagotavljanje informiranosti o ponudbi kulturnih ustanov na nacionalnem, regionalnem in tudi lokalnem nivoju.

Načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti govori o zagotavljanju enakovrednih pogojev za razvoj vsakega otroka oz. mladostnika, pri čemer je potrebno upoštevati značilnosti starostnega obdobja in skupinskih razlik glede na spol, socialno in kulturno poreklo, svetovni nazor in podobno ter ustvarjanje pogojev za njihovo izražanje.

Menim, da je potrebno razlage tudi načelo razvojnoprocesnega pristopa oz. zagotavljanje le-tega, ki spodbuja posameznikove lastne strategije razumevanja, izražanja in razmišljanja.

Pri načelu partnerstva gre za poudarjanje pomena partnerskega povezovanja in sodelovanja različnih subjektov na posameznih ravneh družbe. Tukaj mislijo predvsem na »povezovanje na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, na ravni vrtcev, šol in kulturnih ustanov, med strokovnimi delavci v vzgoji in izobraževanju, med umetniki oz. delavci kulturnih ustanov ter med vzgojno-izobraževalnimi ustanovami in družinami« (Ministrstvo za šolstvo in šport 2009, 7). Sem spada tudi vzpostavljanje partnerskega mednarodnega sodelovanja ter upoštevanje timskega načrtovanja in izvajanja, sodelovanja z družbenim okoljem, horizontalne in vertikalne povezanosti med izvajalci in specifične kulturnega okolja.

Zadnje načelo, katerega razlago bom predstavila pa je načelo strokovnosti, s katerim so avtorji Državnih smernic za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju želeli izpostaviti »omogočanje, da strokovni in kulturni delavci, ki sodelujejo v vzgoji in izobraževanju, v procesu izobraževanja pridobijo ustrezna znanja in veščine za udeleževanje kulturno-umetnostne vzgoje« (MSS 2009, 7). Zagotoviti je potrebno tudi nadaljnje izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev ter nadgrajevanje že pridobljenih znanj. Strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju, ter umetnikom in strokovnim delavcem s področja kulture je treba zagotoviti možnosti, da spoznajo dodano vrednost medsebojnega sodelovanja. (MSS 2009, 6–7)

Seznam področij v skladu s cilji kulturno-umetnostne vzgoje vključuje in povezuje: bralno kulturo, glasbeno umetnost, film in avdiovizualno kulturo, intermedijske umetnosti, kulturno dediščino in tehniško kulturo, likovno umetnost, h kateri spada slikarstvo, kiparstvo, fotografija, arhitektura, oblikovanje ... ter uprizoritvene umetnosti, kamor uvrščamo gledališče, lutke, sodobni ples ... Seznam področij je odprt. (MSS 2009, 4)

4.4 Drugi viri

V tem poglavju bom omenila še dva druga vira, ki se nanašata na kulturno in izobraževalno politiko tako Evrope kot tudi Slovenije. Med nastajanjem te naloge sem pregledala tudi Lokalni program mladih v mestni občini Maribor za obdobje 2010–2012, ki sta ga pripravila Urad za kulturo in mladino Mestne občine Maribor in Komisija za mladinska vprašanja Mestne občine Maribor, vendar sem kmalu ugotovila, da so že na začetku »mladi« v programu definirani kot vsi državljani RS, državljani članic Evropske unije ali tujci, ki živijo, delajo ali se izobražujejo v MOM ter so stari med 15 in 29 let (Mestna občina Maribor 2012, st. 7), kar pomeni, da v njihov program ne moremo uvrstiti Kulturnega dnevnika in njegovih udeležencev, saj so le-ti osnovnošolci in tako stari manj kot 15 let. Tako Lokalni program mladih ni relevanten za to diplomsko nalogo.

Ken Robinson, je avtor knjige z naslovom *Culture, creativity and the young: developing public policy*, nastale na podlagi istoimenskega projekta, raziskave izobraževanja o umetnosti v Evropi »Kultura, kreativnost in mladina«. Besedilo povzema problematiko in predloge, ki so se pojavili med izvajanjem projekta, in črpa iz raziskave umetnostnega izobraževanja v Evropi, izdane v raziskovalni fazi projekta (Robinson, 1997), ki je zajemala različne tematske študije. Pomembno se mi zdi, da je za nacionalne vlade bistvenega pomena, da oblikujejo koherentne politike in programe za podporo ustvarjalnega in kulturnega razvoja vseh mladih in da identificirajo problematiko in osrednja vprašanja in, ki bodo opredelila te politike in načela, na katerih temeljijo. Bistveno pa je tudi, da znotraj Evrope obstaja ogromna raznolikost kulturnih vrednot in praks, tako znotraj držav članic kot tudi med njimi; evropski politični sporazumi pa priznavajo potrebo po spoštovanju kulturnih razlik in skupnosti v procesu uresničevanja skupnih političnih in gospodarskih interesov. Ključno je, da izobraževanje mlade pripravi do tega, da sodelujejo s kulturno različnimi, prav tako pa tudi, da razvijejo svoje čute kulturne identitete v svetu, kjer se vrednote, identiteta in način življenja izjemno hitro spreminjajo. (Robinson 1999)

5 Korespondiranje Kulturnega dnevnika s kulturno in izobraževalno politiko do osnovnošolcev

Korespondiranje Kulturnega dnevnika s kulturno in izobraževalno politiko bom ugotavljala s pomočjo ciljev, ki sem jih izluščila iz različnih dokumentov in smernic kulturno-umetnostne vzgoje. Primerjala jih bom s cilji in usmeritvami Kulturnega dnevnika.

Med navodili za uporabo knjižice Kulturni dnevnik zasledimo, da se poleg užitek ob ogledu kulturnih produkcij učenci seznanijo tudi z delom umetnikov in spoznajo delovanje kulturnih ustanov. Otroci dobijo tudi natančna navodila, kako se naj med obiskom kulturne ustanove in med predstavo vedejo. Najdejo jih na predzadnji stani Kulturnega dnevnika. Navodila bontona zajemajo opise, kako se je treba vesti

pred predstavo ter kako zasesti svoj sedež; nato je naštetu, česa med predstavo ne smemo početi, ter razlog, zakaj tega ne smemo početi, ki se glasi: »Z neprimernim obnašanjem bi lahko motil nastopajoče in ostale obiskovalce, hkrati pa tudi sam ne bi mogel pozorno prisluhniti koncertu ali gledati predstave.« (Zavod MARS Maribor 2011) Sledijo naštet primeri, v katerih lahko zaploskamo nastopajočim in navodila kako se vesti po predstavi in kako med ustvarjalnimi delavnicami. Poudarjeno je, da naj otroci vse potrebščine nesebično in potrpežljivo delijo z ostalimi ter da naj ne primerjajo svojih izdelkov z izdelki ostalih in predvsem naj ne podcenjujejo tujih izdelkov. Po ogledu delavnic bi se naj učenci udeležili ustvarjalnih delavnic, v katerih naj aktivno sodelujejo; dobijo pa tudi navodila, naj bodo potrpežljivi in poslušajo mentorice ter se naj ne prepirajo s svojimi sošolci. Vse to je zapisano v prvi osebi ednine z namenom, da bi otroci navodila vzeli še bolj za svoja.

Kot sem že zapisala, je prvi in najvažnejši cilj Kulturnega dnevnika kulturno ozaveščanje ter izobraževanje mladih. Menijo namreč, da mnoge izkušnje kažejo, da je neprimerno podajanje vsebin ter samozadostnost in ravnodušnost nekaterih avtorjev ter izvajalcev do publike krivo za negativne odzive, nerazumevanje in nezanimanje splošne javnosti za umetnost.

Pravijo, da je njihova želja in hkrati tudi namen kulturnega izobraževanja, približati kulturne prireditve občinstvu in obratno ter v praksi mladim v najbolj dojemljivih letih predstaviti kulturne prireditve, ustvarjanje umetnikov ter delovanje kulturnih ustanov. Obenem pa se trudijo mladim podati osnove pravil lepega obnašanja v kulturnih ustanovah in na kulturnih prireditvah ter jim z delavnicami aktivno približati različne ustvarjalce in različna področja umetnosti.

Zgornje cilje in sam projekt bom sedaj predstavila še v navezavi na glavne cilje in izhodišča kulturno-izobraževalnih dokumentov, ki sem jih pregledala in pričajo o kulturni in izobraževalni politiki do osnovnošolcev.

Eurydice izpostavlja povezavo med kakovostjo umetnostne vzgoje in vključevanjem umetnikov. Otroci imajo pri Kulturnem dnevniku stik z umetniki, lahko jih vidijo na odru med predstavo, v zaodrju, ko jih umetniki sami vodijo po institucijah ali pa ko umetniki kot mentorji vodijo delavnice.

Med pobude in priporočila za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje prištevajo v zborniku združenja Eurydice Nacionalne organizacije in omrežja za uvajanje kulturno-umetnostne vzgoje ter druge organizacije za razvoj kulturno-umetnostne vzgoje. K temu stremijo tudi idejni vodje Kulturnega dnevnika, prizadevajo si, da bi naredili omrežje oz. Kulturno izobraževalna središča. Kot primer sem že navedla avstrijski strokovni center EDUCULT Vienna za kulturno-umetniško izobraževanje. Večina avstrijskih dežel pa ima agencije, katerih namen je spodbuda šolam za obiskovanje kulturnih institucij, izvajanje šolskih kulturnih projektov in programov za sodelovanje med umetniki in šolami.

Prav tako v zborniku dajejo velik pomen organiziranju interesnih dejavnosti s področij umetnosti in kulture, kar sedaj Kulturni dnevnik pravzaprav tudi je, saj so interesne dejavnosti definirane kot učne

aktivnosti za šoloobvezne otroke zunaj časa, ki ga določa kurikulum. Nekatere šole po Evropi ponujajo javno financirane ali sofinancirane umetnostne dejavnosti zunaj šolskih urnikov – med odmori za kosilo, po pouku, ob vikendih ali med šolskimi počitnicami. Kulturni dnevnik pa je sofinanciran iz javnih financ, izvaja pa se po pouku.

Med najpomembnejše ugotovitve raziskave omrežja Eurydice sodi ugotovitev, da so v državah, ki so bile predmet raziskave, glavni cilji umetnostne vzgoje podobni. Med cilji navajajo umetniško znanje, kulturno dediščino, poznavanje in razumevanje umetnosti, sposobnost izražanja in razvijanja lastne identitete, kritično presojo, kulturno raznolikost in ustvarjalnost. Z udeležbo pri projektu Kulturni dnevnik se otrok srečuje z umetnostjo, kar pomeni, da umetnost spoznava in se jo uči razumeti s pomočjo ustvarjanja, povečuje in izboljšuje svojo sposobnost izražanja, kar mu pomaga tudi pri razvijanju lastne identitete.

V državnih smernicah so zapisani cilji kulturno-umetnostne vzgoje. Navedla sem jih že v poglavju 4.3. Tukaj jih bom le pokomentirala v kontekstu Kulturnega dnevnika. Prvi cilj je uresničevanje temeljne človekove pravice do izobraževanja in sodelovanja na kulturnem področju, ker je kultura prepoznana kot kvaliteta posameznikovega vsakdanjega življenja. Torej Kulturni dnevnik izobražuje in omogoča kakovostno kulturno-umetnostno vzgojo. Prav tako zagotavlja ustrezno uresničevanje te pravice v procesu izobraževanja. Prvi cilj pa razlaga še, da različni mednarodni dokumenti zagotavljajo vsakomur, da sodeluje v kulturnem življenju kot ustvarjalec kulturnih dobrin in storitev, posrednik ali kot prejemnik. Kulturni dnevnik svojim udeležencem zagotavlja tudi, da so otroci ne samo prejemniki, temveč tudi ustvarjalci kulturnih dobrin.

Kulturni dnevnik sledi tudi naslednjemu cilju Državnih smernic, in sicer gre za »Razvijanje ustvarjalnosti – spodbujanje razvijanja posameznikove ustvarjalnosti v skladu z njegovimi potenciali«. V naslednjem cilju je opisano, kako razvijanje individualnih sposobnosti posameznika omogoča njegov celostni razvoj. Tako kulturno-umetnostna vzgoja spodbuja domišljijo, iniciativnost, inovativnost, svobodo in kritično mišljenje, krepi avtonomijo, zavest o kulturni identiteti ter spodbuja razvoj čustveno-motivacijskih, spoznavnih, socialnih in telesno-gibalnih kompetenc. Vse to lahko pripišemo tudi projektu Kulturni dnevnik.

Četrty cilj se dotakne izboljšanje kakovosti izobraževanja. Uvajanje kulturno-umetnostnih vsebin bi se naj smiselno vključilo v življenje in delo vrtca oziroma šole, za kar si ustvarjalci projekta Kulturni dnevnik močno prizadevajo, želijo, da bi postal del vseh osnovnih šol (zaenkrat na območju Maribora in okolice), prav tako pa tudi vrtcev, razširil pa bi se tudi na srednje šole. Zapisano je tudi, da je potrebno otroka ali mladostnika postaviti v središče in upoštevati njegove interese ter razvijati njegove zmožnosti ter nadarjenosti, hkrati pa dvigniti raven vzgojno-izobraževalnega dela, nadgraditi cilje splošnih in

strokovnoteoretičnih predmetov, praktičnega pouka in področij dejavnosti, ter spodbujati medpredmetno povezovanje, prenos znanj in spretnosti med različnimi predmeti in področji.

Pri projektu se trudijo spodbujati tudi medpredmetno povezovanje, saj v ustvarjalne delavnice vključujejo tako fizikalne poizkuse kot recikliranje in s tem širjenje ideje varovanja narave in razvijanje odgovornega odnosa do okolja, s čimer se učenci po navadi srečujejo pri naravoslovju oz. predmetu spoznavanje okolja ali drugih podobnih predmetih. V letošnjem šolskem letu so bile tako poleg likovnih poustvarjalnic še arheološka, literarna, glasbena (izdelovali so glasbila), plesna in kulinarična, delali pa so tudi razne poskuse in eksperimente.

Naslednji cilj je razvijanje estetske občutljivosti in kritičnega odnosa do kulture in umetnosti, ki v celoti sovпада z idejo in cilji projekta Kulturni dnevnik. V cilju je razloženo, da doživljanje in podoživljanje kulturnih stvaritev omogoča razvoj estetskih vrednot. Kulturno-umetnostna vzgoja s tem prispeva k razvijanju estetske občutljivosti, k oblikovanju temeljnih kulturno-umetniških vrednot ter razvijanju kritičnega in samokritičnega ter dejavnega odnosa do kulture in umetnosti.

Šesti cilj Državnih smernic za kulturno-umetnostno vzgojo govori o izražanju kulturnih raznolikosti. Kulturno-umetnostna vzgoja naj bi posameznika spodbudila k zavedanju in izražanju lastne kulture, mu omogočila spoznavanje drugih kultur, učila in krepila strpnost ter razumevanje drugačnosti in medkulturni dialog, prispevala pa bi naj tudi k posameznikovi vključenosti v družbo. Pri projektu Kulturni dnevnik lahko opazimo prizadevanje, da bi posameznike spodbudili k zavedanju in izražanju lastne kulture; spoznavanje drugih kultur pa je pri Kulturnem dnevniku prisotno zgolj v manjši meri. Morda bi v tej smeri lahko naredili še nekoliko več. Vsekakor pa projekt tako uči kot tudi krepiti strpnost. Če bi bilo prisotnega nekoliko več spoznavanja drugih kultur, bi projekt prispeval tudi k razumevanju drugačnosti in medkulturnemu dialogu, saj ima tudi za to potencial.

Naslednji cilj je dviganje ravni kulturne zavesti, ki ga zagotavlja kakovostna kulturno-umetnostna vzgoja otrok oz. mladostnikov. Opredeljuje jo tudi Evropski parlament, saj je kulturna zavest namreč eden izmed pogojev za njihovo vključenost v odprto družbo, ki temelji na avtonomiji in svobodi posameznika. Kultura tako postane povezovalni dejavnik družbenega razvoja. S projektom Kulturni dnevnik se dviguje raven kulturne zavesti med otroki oz. mladostniki, saj se udeleženci projekta načrtno srečujejo s kakovostno kulturno produkcijo, spoznavajo kulturne institucije in kulturne poklice, hkrati pa skozi poustvarjalnice sami ustvarjajo in tako ne samo da ponotranjijo videno, temveč tudi bolj cenijo kulturno in umetniško ustvarjanje in udejstvovanje.

Kot zadnji cilj pa je v Državnih smernicah navedeno zavedanje pomena nacionalne kulturne dediščine, ki ga omogoča kulturno-umetnostna vzgoja. Hkrati tudi spodbuja varovanje in ohranjanje kulturnih stvaritev, ki so pomembne za nacionalno, evropsko in svetovno kulturno dediščino.

Seznam področij, v skladu s cilji kulturno-umetnostne vzgoje, vključuje in povezuje bralno kulturo, glasbeno umetnost, film in avdiovizualno kulturo, intermedijske umetnosti, kulturno dediščino in tehniško kulturo, likovno umetnost, h kateri spada slikarstvo, kiparstvo, fotografija, arhitektura, oblikovanje ter drugo in uprizoritvene umetnosti, kamor uvrščamo gledališče, lutke, sodobni ples ... (MSS 2009, 4) Vseh teh področij se dotaknejo tudi pri projektu Kulturni dnevnik. Morda imajo otroci malo manj stika le s fotografijo in intermedijskimi umetnostmi, vsa ostala področja so zajeta, kar lahko ugotovimo, če pregledamo programe vseh štirih redov Kulturnega dnevnika (glej Prilogo A).

V primerjalni študiji Umetnost in kulturno izobraževanje v evropskih šolah pišejo, da je vse pogosteje moč zaznati pritiske, da bi naj umetnostna vzgoja zraven znanja o umetnosti izpolnila tudi vrsto drugih ciljev. Od razvijanja umetnostnega znanja, poznavanja in razumevanja, seznanjanja z raznolikostjo umetniških zvrsti, povečanja kulturnega razumevanja pa do doživljanja umetniških del in kritičnega vrednotenja umetnosti. Poleg teh umetnostnih ciljev so pri umetnostni vzgoji v večini držav pričakovani tudi osebni, socialni in kulturni cilji. Mednje štejemo samozavest, samopodobo, zmožnost individualnega izražanja, skupinsko delo, medkulturno razumevanje in kulturno udejstvovanje. V zborniku pravijo, da sta po novem v središču pozornosti ustvarjalnost (in njen pomen v povezavi z inovativnostjo) in kulturna vzgoja (v povezavi z razvojem lastne identitete in medkulturnega razumevanja). Pri tem lahko ponovno opazimo korespondiranje projekta Kulturni dnevnik, si pa v zborniku postavljajo vprašanje, ali lahko učni načrt umetnostne vzgoje uresniči tako raznolike in široke cilje. (Eurydice 2009, 9–10)

Za otroke je bistveno, da v ustvarjanju aktivno sodelujejo in ne zgolj pasivno opazujejo. Zelo primerne so tako ustvarjalne delavnice, ki so tudi razmeroma poceni oblika kulturnovzgojne prireditve.

V Nacionalnem programu za kulturo je zapisano, da je sistematična kulturna vzgoja nadvse pomembna za mlade, obenem pa, da je tudi za kulturo življenjskega pomena, da je navzoča na vseh šolskih stopnjah in v vsem vzgojno-izobraževalnem procesu, pa tudi, da je otrokom in mladini dostopna v okviru javne kulturne infrastrukture. Kulturni dnevnik si prizadeva za sistematičnost kulturne vzgoje in tudi za to, da bi bila kultura prisotna na vseh šolskih stopnjah. Tudi pomembnosti uvajanja kulture v šolske in obšolske dejavnosti se pri projektu Kulturni dnevnik zavedajo. Tako tudi tukaj najdemo vzporednice med projektom in Nacionalnim programom. Nadalje pa je zapisano, da morajo imeti otroci in mladi kot udeleženci v kulturi priložnost, da sami razvijejo ustvarjalnosti in kritične poglede, ne pa da jih zgolj sprejemajo. Pri projektu Kulturni dnevnik se tudi tega zavedajo. Tako si s pomočjo poustvarjalnic prizadevajo, da bi doprinesli k razvoju otrokove ustvarjalnosti, hkrati pa z načrtnim spodbujanjem otrok k evalvaciji videnega, spodbujajo njihovo kritičnost do programov.

Projekt Kulturni dnevnik korespondira s kulturno politiko kar v nekaj točkah Nacionalnega programa za kulturo. Zapisano je, da v javni interes na tem področju sodi med drugim tudi vzgoja in izobraževanje o umetnosti, z umetnostjo in skozi umetnost, ki vključuje tako sprejemanje kulture in umetnosti kot

izražanje z umetnostjo, saj je temeljni namen umetnosti pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po sodelovanju v kulturnem in umetniškem izražanju (v smislu lastnega ustvarjanja in uživanja v umetniškem izražanju drugih). Za to si prizadeva tudi projekt Kulturni dnevnik. Prav tako si prizadevajo, da bi izpolnjevali naslednjo točko, in sicer skrb za kakovostne kulturno-vzgojne projekte in programe na vseh področjih kulture, ti pa naj bi bili namenjeni različnim ciljnim skupinam. Nekaj različnih ciljnih skupin Kulturni dnevnik že pokriva. Gre za učence 1. VIO, 2. VIO in 3. VIO. Prizadevajo pa si, da bi se Kulturni dnevnik razširili še na naslednje ciljne skupine: otroke, ki obiskujejo vrtce, dijake, razmišljajo pa tudi o organizaciji različnih projektov, kot so Družinski kulturni dnevnik, Kulturni dnevnik za starostnike ali Kulturni dnevnik za turiste.

Projekt Kulturni dnevnik korespondira tudi z naslednjim ciljem: »zagotavljanje kakovostne in načrtne kulturne vzgoje, ki omogoča vsem, zlasti pa otrokom in mladini, spoznavati kulturo in kulturno dediščino lastnega naroda, različna področja umetnosti (od tradicionalne do sodobne umetnosti), jim pomaga graditi zavest o pripadnosti lastni kulturi ter hkrati spodbuja spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog« (MK 2011, 108).

Med cilji v osnutku Nacionalnega programa 2012–2015 lahko poleg prepoznavanja pomena kulturno-umetnostne vzgoje v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu in širši družbi najdemo tudi načrtno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgoji in izobraževanju. Menijo, da je le-to dosegljivo kot temeljna in trajna sestavina kakovostne vzgoje in izobraževanja. K temu bi lahko pripomogel tudi projekt kot je Kulturni dnevnik, saj med drugim izpolnjuje tudi cilj o zagotovitvi kakovostne, raznolike in dostopne kulturno-vzgojne ponudbe.

Nekoliko manj ujemanja najdemo pri cilju o zagotavljanju strokovnega usposabljanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju ter kulturi. Kulturni dnevnik namreč ne zagotavlja usposabljanja strokovnih delavcev.

Tudi pri cilju, ki govori o zagotavljanju promocije in dostopnosti informacij o kakovostni kulturno-vzgojni ponudbi za širšo javnost, še posebej za strokovne delavce v vzgojno-izobraževalnih zavodih, bi lahko rekli, da ga projekt Kulturni dnevnik izpolnjuje, saj redno obvešča strokovne delavce o aktualni kakovostni kulturnovzgojni ponudbi v mestu, hkrati pa skrbi za promocijo institucij med otroki in mladostniki.

6 Sklep

Ker kulturna vzgoja velja za temeljno pravico vsakega posameznika, mora biti del njegovega vseživljenjskega učenja. Idealno bi bilo, da bi se kulturno-umetnostno področje, ob naravoslovno-tehničnem ter družbeno-humanističnem področju, zasnovalo kot »tretji steber« vzgoje in izobraževanja. Kulturna pismenost je namreč nujna, saj pomeni osebno emancipacijo in avtonomijo, odpor proti raznim

oblikam manipulacije pa tudi sposobnost kritičnega razsojanja ter pozitivno vrednotenje in spoštovanje razlik med ljudmi, kulturami in družbami.

Ugotovili smo, da so otroci zmeraj neke vrste družinska investicija. Še posebej to velja za polje izobraževanja, saj si starši na vso moč prizadevajo svojim otrokom zagotoviti čim boljši izhodiščni položaj za konkurenčnost njihovih otrok. Ker aktualni način organiziranosti in financiranja kulturne vzgoje v Sloveniji ne omogoča vsem otrokom enakega dostopa do kulturne vzgoje in s tem posredno vpliva na reprodukcijo obstoječe neenakomerne porazdelitve kulturnega kapitala med družbenimi sloji in skupinami, bi bilo potrebno nekaj ukreniti tudi glede tega, saj na drugi strani sistematična kulturna vzgoja, ki jo posreduje izobraževalni sistem, deluje kot korektor socioekonomskega statusa posameznika.

Kulturno-umetnostna vzgoja se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja. V javnem interesu je vzpostavitev partnerstva (od nacionalne do lokalne ravni) med vzgojno-izobraževalnimi zavodi, kulturnimi in znanstvenimi ustanovami, pomembno pa je tudi partnerstvo z drugimi resorji. Ločena ministrstva za šolstvo in kulturo, mladino in šport otežujejo splošno razumevanje potreb in prednostnih nalog. Nekateri avtorji trdijo, da prihaja tam, kjer so se poprej ločena ministrstva združila, do vzajemnih koristi, predvsem večje učinkovitosti, razumevanja in uspešnosti. Kot vemo, sta se tudi pri nas pred kratkim ministrstvi združili. O prednostih in slabostih tega bi se lahko najverjetneje na veliko razpisali, vendar menim, da to ni primerno mesto. O tem, ali je bila združitev smiselna ali ne, pa bodo lahko raziskovali čez nekaj let.

V kulturno-izobraževalni politiki se torej govori o nujnosti vzpostavitve mreže kulturnih ustanov, ki ponujajo kulturno-vzgojne programe in projekte, s pomočjo katerih bi lahko vrtcem, osnovnim in srednjim šolam omogočili dostop do celotne informacije o ponudbi kulturnih dejavnosti. Tudi v Sloveniji bi bilo nujno institucionalizirati to področje po zgledu mnogih evropskih držav, ki imajo uspešne modele kulturne vzgoje. Institucionalizacija področja na nacionalni ravni bi omogočila enakovredno in načrtno sodelovanje kulturnega in izobraževalnega resorja, vsekakor pa bi morala biti kulturna vzgoja prepoznana kot družbena razsežnost in ne le kot skrb kulturnega in šolskega resorja.

Glede na to, da je v učnih načrtih umetnostni vzgoji namenjenega premalo časa in da šole v praksi umetnostim posvetijo še manj časa, menim, da je Kulturni dnevnik primerna rešitev. Kot sem že zapisala, je prvi in najvažnejši cilj Kulturnega dnevnika kulturno ozaveščanje ter izobraževanje mladih. Njihova želja je približati kulturne prireditve občinstvu in obratno ter v praksi mladim v najbolj dojemljivih letih predstaviti kulturne prireditve, ustvarjanje umetnikov ter delovanje kulturnih ustanov. Obenem pa se trudijo otrokom in mladostnikom podati osnove pravil lepega obnašanja v kulturnih ustanovah in na kulturnih prireditvah ter jim z delavnicami aktivno približati različne ustvarjalce in področja umetnosti. Z udeležbo pri projektu Kulturni dnevnik se tako otrok srečuje z umetnostjo, kar pomeni, da umetnost

spoznava in se jo uči razumeti s pomočjo ustvarjanja, s čimer še dodatno povečuje in izboljšuje svojo sposobnost izražanja, kar mu pomaga tudi pri razvijanju lastne identitete.

Različni mednarodni dokumenti zagotavljajo vsakomur, da sodeluje v kulturnem življenju kot ustvarjalec kulturnih dobrin in storitev, posrednik ali kot prejemnik. Kulturni dnevnik svojim udeležencem zagotavlja tudi to. Otroci so ne samo prejemniki, temveč tudi ustvarjalci kulturnih dobrin. Spodbuja razvijanje posameznikove ustvarjalnosti v skladu z njegovimi potenciali, kar omogoča njegov celostni razvoj. Takšna kulturno-umetnostna vzgoja spodbuja domišljijo, iniciativnost, inovativnost, svobodo in kritično mišljenje, krepi avtonomijo, zavest o kulturni identiteti ter spodbuja razvoj čustveno-motivacijskih, spoznavnih, socialnih in telesno-gibalnih kompetenc.

Med nastajanjem te naloge, torej od same ideje pa do izoblikovanja točne teme, naslova in v končni fazi samega pisanja naloge, se je marsikaj spremenilo, od tega, da je bilo sprva v načrtu projekt Kulturni dnevnik razširiti na partnerska mesta Evropske prestolnice kulture Maribor 2012 pa vse do potencialne širitve na nacionalno raven, do tega, da se v naslednjem letu projekt naj ne bi izvajal niti v Mariboru. V nekaj šolah in mestih so imeli vse pripravljeno, da bi se program izvajal tudi pri njih (med ta mesta sodita tudi Velenje in Novo mesto), vendar so bili zaradi ukinitve financiranja projekta primorani načrte opustiti. Sprašujem se, kako je mogoče, še posebej zdaj po vsej prebrani literaturi in virih, da se projekt, ki tako močno korespondira z javnim interesom na področju kulture, preneha izvajati. Upam, da se bo nekje vendarle našel interes in tudi potrebna sredstva, da bodo ustvarjalci in organizatorji s projektom Kulturni dnevnik nadaljevali.

7 Literatura

Bogataj, Janez. 2008. Kulturna vzgoja v Sloveniji. V *Strateški svet za kulturo, izobraževanje in znanost: Od Zakona o visokem šolstvu do bioetike*, ur. Jadranka Gustinčič in Aleksander Zorn, 153–154. Ljubljana: Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije.

Eurydice. 2009. *Arts and Cultural Education at School in Europe*. Dostopno prek: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113EN.pdf (5. junij 2011).

Hrženjak, Majda. 2005. Kultura med trgom in šolo: Investiranje v otroke v *Kultura d.o.o.: Materialni pogoji kulturne produkcije*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

--- 2008. Kulturna vzgoja v perspektivi pojmovanja kulture, otroštva in kurikula. V *Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju*, ur. Nada Požar Matijašič in Nataša Bucik, (47-56). Ljubljana: Pedagoški inštitut.

--- in Valerija Vendramin. 2003. *Kulturna vzgoja: Zaključni elaborat CRP-a: »Kulturna vzgoja skozi otroško literaturo«*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Lukan, Blaž. 2008. Življenje, kultura, umetnost. V *Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnostni in kulturni vzgoji v izobraževanju*, ur. Nada Požar Matijašič in Nataša Bucik, 69–76. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Mestna občina Maribor. 2010. *Lokalni program mladih v mestni občini Maribor za obdobje 2010-2012*. Dostopno prek: www.maribor.si/dokument.aspx?id=12288 (20. junij 2011).

Ministrstvo za kulturo (MK). 2007. *Nacionalni program za kulturo 2008-2011*. Dostopno prek: http://www.ifa.de/fileadmin/content/informationsforum/online_services/downloads_europanetz/KulturprogrammSlowenien.pdf (5. junij 2011).

--- 2011. *Nacionalni program za kulturo 2012-2012: Osnutek*. Dostopno prek: http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/aktualno/2011/Osnutek_NPK_november_2011_.pdf (1. junij 2012).

Ministrstvo za šolstvo in šport (MSS). 2009. *Državne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju*. Dostopno prek: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Smernice_za_kulturno_umetnostno_vzgojo.pdf (7. junij 2011).

Musek, Janek. 2008. Vrednote, kultura in vzgoja. V *Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnosti in kulturni vzgoji v izobraževanju*, ur. Nada Požar Matijašič in Nataša Bucik, 77–88. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Youtube. 2011. *Okrogla miza: Kulturni dnevnik (1/3)*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=01ELz74PAMM> (12. december 2011).

--- 2011. *Okrogla miza: Kulturni dnevnik (2/3)*. Dostopno prek: http://www.youtube.com/watch?v=3hji5M6C_QI (12. december 2011).

--- 2011. *Okrogla miza: Kulturni dnevnik (3/3)*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=vLuuP7E7pX4> (12. december 2011).

Požar Matijašič, Nada in Nataša Bucik. 2008. Kultura in umetnost v izobraževanju. V *Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnosti in kulturni vzgoji v izobraževanju*, ur. Nada Požar Matijašič in Nataša Bucik, 5–20. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Robinson, Ken. 1999. *Culture, creativity and the young: developing public policy*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Dostopno prek: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/resources/Publications/PN_2_CultureCreativityYoung.pdf (20. julij 2011).

Rogelj, Barbara. 2008. Kulturna vzgoja v Sloveniji. V *Strateški svet za kulturo, izobraževanje in znanost: Od Zakona o visokem šolstvu do bioetike*, ur. Jadranka Gustinčič in Aleksander Zorn, 139–142. Ljubljana: Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije.

Rukavina, Vladimir. 2008. Ali na razmah kulturne vzgoje lahko vpliva kulturno izobraževalno središče? V *Strateški svet za kulturo, izobraževanje in znanost: Od Zakona o visokem šolstvu do bioetike*, ur.

Jadranka Gustinčič in Aleksander Zorn, 135–136. Ljubljana: Kabinet predsednika Vlade Republike Slovenije.

Ule, Mirjana. 2008. Mladi, kultura in vzgoja. V *Kultura in umetnost v izobraževanju - popotnica 21. stoletja: predstavitev različnih pogledov o umetnosti in kulturni vzgoji v izobraževanju*, ur. Nada Požar Matijašič in Nataša Bucik 89–98. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Zavod MARS Maribor. Dostopno prek: <http://mars-mb.si/> (20. september 2011).

Zavod MARS Maribor. 2011. *Kulturni dnevnik*. Maribor: Zavod MARS Maribor.

--- 2010. *Kulturni dnevnik*. Dostopno prek: <http://mars-mb.si/kis/kulturni-dnevnik/> (10. december 2010).

--- 2011. *Kulturni dnevnik*. Dostopno prek: <http://mars-mb.si/kis/kulturni-dnevnik/> (26. september 2011).

--- 2012. *Kulturni dnevnik*. Dostopno prek: <http://mars-mb.si/kis/kulturni-dnevnik/> (1. maj 2012).

--- 2012. *Mreženje*. Dostopno prek: [http://mars-mb.si/kis/kulturni-dnevnik/mreženje/](http://mars-mb.si/kis/kulturni-dnevnik/mrezenje/) (26. september 2011).

Zemljič, Petra. 2011. Konec Kulturnega dnevnika?. *Večer*, 14 (15. september).

Priloga A:**Program Kulturnega dnevnika v šolskem letu 2011/12**

Zeleni red je namenjen otrokom 2. in 3. razreda osnovne šole. Vse prireditve se odvijajo ob četrkih ob 14. uri.

Tabela A.1: Program za Zeleni red 2011/12

Četrtek ob 14.00	Kulturna ustanova	Kulturni program	Poustvarjalnica
6. 10. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 1: Igor Leonardi: KITARA, KITARA	glasbilo/ brenkalo
27. 10. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
10. 11. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 1: Glasbeno gledališče Trubadur: RADOVEDNI OBLAČEK	lutka
24. 11. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
8. 12. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
19. 1. 2012	Dvorana Union (koncert ob 14.30)	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 1: Društvo Delavnica: GAL V GALERIJI	likovna poustvarjalnica v dveh delih
2. 2. 2012	Lutkovno gledališče Maribor	Predstavitve različnih tipov lutk, poklicev, kratka lutkovna predstava	pustna maska
8. 3. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 1: BRASS BAND MARIBOR	glasbilo/pihalo
29. 3. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 1: Engelbert Humperdinck: JANKO IN METKA	kulinarična poustvarjalnica
5. 4. 2012	Slovensko narodno gledališče	Pogovor z umetnikom, ogled	plesna

	Maribor	zaodrja, fundusa	poustvarjalnica
19. 4. 2012	Zavod Udarnik in Center eksperimentov	Ogled animiranega filma	poskusi in eksperimenti
3. 5. 2012	Pokrajinski muzej Maribor in Muzej narodne osvoboditve Maribor	Vodena ogleda razstav v muzejih	poustvarjalnice na prostem
24. 5. 2012	Narodni dom Maribor	Plesna izba Maribor: plesna predstava	ZAKLJUČNA PRIREDITEV - podelitev priznanj in značk

Vir: Zavod MARS Maribor (2012).

Rumeni red je namenjen otrokom 2. in 3. razreda osnovne šole. Vse prireditve se odvijajo ob torkih ob 14. uri.

Tabela A.2: Program za Rumeni red 2011/12

Torek ob 14.00	Kulturna ustanova	Kulturni program	Poustvarjalnica
11. 10. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 2: Igor Leonardi: KITARA, KITARA	glasbilo/ brenkalo
25.10. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
8. 11. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 2: Glasbeno gledališče Trubadur: RADOVEDNI OBLAČEK	lutka
22.11. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
6. 12. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Maribor in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
24. 1. 2012	Dvorana Union (koncert ob 14.30)	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 2: Društvo Delavnica: GAL V GALERIJ	likovna poustvarjalnica v dveh delih

7. 2. 2012	Lutkovno gledališče Maribor	Predstavitve različnih tipov lutk, poklicev, kratka lutkovna predstava	pustna maska
6. 3. 2012	Unionska dvorana	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 2: BRASS BAND MARIBOR	glasbilo / pihalo
20. 3. 2012	Slovensko narodno gledališče Maribor	Pogovor z umetnikom, ogled zaodrja, fundusa	plesna poustvarjalnica
3. 4. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Pizzicato 2: EngelbertHumperdinck: JANKO IN METKA	kulinarična poustvarjalnica
17. 4. 2012	Zavod Udarnik in Center eksperimentov	Ogled animiranega filma	poskusi in eksperimenti
8. 5. 2012	Pokrajinski muzej Maribor in Muzej narodne osvoboditve Maribor	Vodena ogleda razstav v muzejih	poustvarjalnice na prostem
22. 5. 2012	Narodni dom Maribor	Plesna izba Maribor: plesna predstava	ZAKLJUČNA PRIREDITEV - podelitev priznanj in značk

Vir: Zavod MARS Maribor (2012).

Modri red je namenjen otrokom 4., 5., in 6. razreda osnovne šole. Vse prireditve se odvijajo ob četrtek ob 14. uri.

Tabela A.3: Program za Modri red 2011/12

Četrtek ob 14.00	Kulturna ustanova	Kulturni program	Poustvarjalnica
13.10. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arheološka poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
20. 10. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 1: Igor Leonardi: KITARA, KITARA	glasbilo/ brenkalo
17. 11. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arhitekturna poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica

1. 12. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 1: Glasbeno gledališče Trubadur: HARFIOLA	lutka
15. 12. 2011 - krožni ogled v treh skupinah	1. Umetnostna galerija Maribor 2. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Narodni dom Maribor 3. Pionirska knjižnica Rotovž in Mestna knjigarna Mladinske knjige	1. Ogled razstave v galeriji 2. Voden ogled stavb in vedut po Mariboru 3. Ogled ustanov, knjižnih zbirk, pravljica	1. likovna poustvarjalnica 2. arhitekturna poustvarjalnica 3. literarna poustvarjalnica
26. 1. 2012	Dvorana Union (koncert ob 14.30)	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 1: Društvo Delavnica: GAL V GALERIJ	likovna poustvarjalnica v dveh delih
9. 2. 2012	Lutkovno gledališče Maribor	Predstavitve različnih tipov lutk, poklicev, kratka lutkovna predstava	pustna maska
1. 3. 2012	Slovensko narodno gledališče Maribor	Pogovor z umetnikom, ogled zaodrja, fundusa	plesna poustvarjalnica
15. 3. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 1: BRASS BAND MARIBOR	glasbilo/pihalo
12. 4. 2012	Zavod Udarnik in Center eksperimentov	Ogled animiranega filma	poskusi in eksperimenti
26. 4. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 1: EngelbertHumperdinck: JANKO IN METKA	kulinarična poustvarjalnica
10. 5. 2012	Pokrajinski muzej Maribor in Muzej narodne osvoboditve Maribor	Vodena ogleda razstav v muzejih	poustvarjalnice na prostem
24. 5. 2012	Narodni dom Maribor	Plesna izba Maribor: plesna predstava	ZAKLJUČNA PRIREDITEV - podelitev priznanj in značk

Vir: Zavod MARS Maribor (2012).

Rdeči red je namenjen otrokom 7., 8. in 9. razreda osnovne šole. Vse prireditve se odvijajo ob torkih ob 14. uri.

Tabela A.4: Program za Rdeči red 2011/12

Torek ob 14.00	Kulturna ustanova	Kulturni program	Poustvarjalnica
18. 10. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 2: Igor Leonardij: KITARA, KITARA	glasbilo/brenkalo

15. 11. 2011	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 2: Glasbeno gledališče Trubadur: HARFIOLA	lutka
31. 1. 2012	Dvorana Union (koncert ob 14.30)	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 2: Društvo Delavnica: GAL V GALERIJI	likovna poustvarjalnica v dveh delih
13. 3. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 2: BRASS BAND MARIBOR	glasbilo/pihalo
10. 4. 2012	Dvorana Union	Koncert iz abonmaja Cikel za mlade - Red Crescendo 2: Engelberthumperdinck: JANKO IN METKA	kulinarična poustvarjalnica

Vir: Zavod MARS Maribor (2012).

Priloga B:

Transkript okrogle mize: Kulturni dnevnik

Transkript delov posnetka okrogle mize, ki je potekala 1. decembra 2011 ob 10. uri v Mariboru pod naslovom Javna okrogla miza o Kulturnem dnevniku, kjer so udeleženci iskali odgovore na vprašanja o rešitvah in možnostih za uspešno nadaljevanje ter nadgrajevanje Kulturnega dnevnika. Govorci okrogle mize so bili Urška Košica, producentka Kulturnega dnevnika, Janja Bukovec, predsednica aktiva ravnateljcev osnovnih šol Maribora in ravnateljica Kulturne šole 2007 in 2009, Katarina Klančnik Kocutar, mentorica Kulturnega dnevnika in dramaturginja v Lutkovnem gledališču Maribor, dr. Inge Breznik, višja svetovalka na področju glasbene vzgoje na Zavodu RS za šolstvo, Daniel Sajko iz Sektorja za kulturo na Mestni občini Maribor. Kot govorci so bili povabljeni tudi predstavniki Zavoda Maribor 2012, a se okrogle mize niso udeležili. Posnetek okrogle mize je v treh delih objavljen na spletu (vir: YouTube). Navajam samo delni transkript okrogle mize, v katerem sem transkribirala dele, ki so se mi zdeli posebej zanimivi in uporabni za mojo nalogo.

Okrogla miza: Kulturni dnevnik (1/3)

Simona Kopinšek - moderatorka: ... pri evropski prestolnici kulture, torej nekako predstavlja pionirsko skupino pri tovrstni kulturni vzgoji. Morda pa na čisti začetek, kje se je našla v tvoji ideji želja po zaživitvi projekta? Prav ta osnovna ideja, da se razvija.

Urška Košica – producentka Kulturnega dnevnika: Osnovna ideja oziroma koncept Kulturnega dnevnika je povezovanje kulturnih ustanov in pa izobraževalnih ustanov, torej tako kot je gospod direktor prej omenil. Sistemskega dela na tem celovitega ni bilo, vsaka ustanova nekako po svoje, tudi šole nekako po svoje, mi pa smo tukaj zavzeli vlogo mediatorja, torej povezovalca, sestavili program, ki vključuje vlogo panog oziroma večino panog področja kulture, sestavili program za osnovnošolsko mladino, ki poteka v popoldanskem času, tako da nismo zmotili rednega pouka. Gre za dvanajst različnih dogodkov, ki so združeni še z delavnicami, tako da otroci ponotranjijo videno, spoznajo poklice, se učijo bontona, vidijo zaodrja, torej neka taka celovita kulturno-izobraževalna vsebina, na koncu pa dobijo še priznanja in značke. To je, kar se tiče same vsebine.

Moderatorka: Vsak otrok dobi tudi to knjižico, ki se imenuje Kulturni dnevnik, ki je zelo preprosto oblikovana, seveda v obliki beležke. A tukaj otroci vpisujejo, tudi rišejo kdaj svoje vtise ...?

Urška Košica: Tako. Imamo na dveh straneh, saj boste potem videli, gradivo, na eni strani opišejo, kako so videli predstavo in tudi oštevilčijo z zvezdicami in gumbki, kako jim je bila všeč. Torej sama evalvacija in ponotranjenje tega videnega.

Moderatorka: Gospa Bukovec, vi ste ravnateljica kulturne šole, me zanima kako ste vi sprejeli ta projekt in kako se je potem ... Kako so se vaši vtisi poglobljali na podlagi izkušenj?

Janja Bukovec - predsednica aktiva ravnateljev osnovnih šol Maribora in ravnateljica Kulturne šole 2007

in 2009: Hvala lepa, lepo pozdravljeni. Ja, mislim, da sva z Urško začeli delat že kar takoj, pred začetkom Kulturnega dnevnika, pisalo se je šolsko leto 2008/9, če se ne motim. Spomladi sva nekako sedli večkrat za mizo, ideja se mi je zdela zelo dobra, ravno zaradi tega, ker se mi zdi, da kot ravnateljica Osnovne šole Prežihovega Voranca, torej šole, ki je v samem mestnem jedru in otroke kliče kar k asfaltu, v zadnjih časih pa k računalniku, je izredno pomembno, da jim damo še nekaj drugega. Na šoli, ki temelji, ki ima bogato kulturno tradicijo, se nam je zdelo zelo pomembno, da začnemo otroke vzgajati čim prej, zato smo vključili v prvem letu otroke drugih in tretjih razredov in nekako pravzaprav celo leto te prvi dve leti spremljali njihov odziv in pa seveda odziv staršev tudi. Gre predvsem za to, pogledajte, da so otroci prihajali v šolo ob štirih popoldne z učiteljicami navdušeni, da se je projekt vpel v naše življenje, bitje in žitje naše šole, je jasno, ker starši, ko jih srečujem popoldne, preden odhajam domov. »Kaj pa vi delate tukaj?« »Kulturni dnevnik mam.« To pomeni, da čakajo otroke, da pridejo s Kulturnega dnevnika. Nadalje, ta projekt ni ostal, veste, samo na primer v knjižnici, Narodnem domu, Unionski dvorani, ampak ko pridejo v šolo otroci, o tem razpravljajo, se pogovarjajo. So kakšni dnevi, veste, ko je kar bobnelo po šoli, ker so vsi bobnali, približno sem vedela, zakaj. V lanskem šolskem letu smo pa to razširili, in sicer je kolegica, moja pomočnica, prof. Šipuševa, kot koordinatorica zelo nadarjenih učencev vpela tudi učence 8. in 9. razredov. Zdi se nam pomembno, da je, da otroci pridobivajo, veste, da imajo potem neko višjo stopnjo že, ne, in sicer smo na osnovi tega potem začeli razvijati različne v šoli komunikacijske veščine. Mi smo o teh stvareh strokovno razpravljali, otroci so ugotavljali, stvari so jim bile všeč, to bi mogoče naredili drugače, te delavnice da ali ne, ne bom rekla, da smo vedno vse, mislim, se vsemu priklanjamo in smo srečni, samo da lahko gremo iz šole. Želimo kvaliteto in Kulturni dnevnik nam je to kvaliteto tudi dal. Meni bi bilo žal, če bi ta projekt zastal, vemo, v kakšnih časih živimo, prispevek, ki ga plačajo otroci, pri nas zaenkrat ni bil problem, in če se bo le dalo, bomo poiskali tudi kakšno sredstvo, da otrok, ki mogoče ne bi mogel iti, dobi to tudi plačano. Res je, postavljamo si temelje, veste, nenazadnje tudi za mojo in vašo penzijo, ne. Toliko.

Moderatorka: Gospod Sajko, v nadaljevanju bom z vprašanjem ogovorila vas, ki prihajate iz Urada za kulturo. Nekako je tako, da umetnost za otroke, kulturna ponudba za otroke, ostaja bolj v ozadju kot v ospredju, verjetno tudi zato, ker je otroška oziroma umetnostna kultura, namenjena otrokom, medijsko ne tako zanimiva kot tista za odraslo občinstvo. Kako vi prepoznate, recimo, potrebo po preživetju Kulturnega dnevnika v mestu Mariboru?

Daniel Sajko: Sem vprašan kot predstavnik urada ali ...?

Moderatorka: Morda vas lahko najprej kot uradno vprašam, potem pa osebno.

Daniel Sajko: Zdaj ... mi se gibljemo v ... uradniki se gibljemo v nekem prostoru, ki je opredeljen z nekimi dokumenti, z nekimi načeli, ki so na eni strani politične opredelitve, na drugi strani potem

operativne opredelitve ali pa operativne naloge za izvajanje proračuna, kot pravimo, ne, in smo seveda omejeni s tistimi stvarmi, ki so dokumentacijsko urejene. Zraven tega pa je seveda široko polje tistih vsebinskih stvari, ki se dogajajo ob tem, paralelno, ki vmes prerastejo neke programske opredelitve in ki se potem odvisno od okoliščin, odvisno od politične volje in seveda finančnih zmožnosti, vključujejo vzporedno z, v obstoječe programe. Zdaj ta abstrakten uvod naj nekako pojasni naslednje, opredelitve, znotraj katerih se gibljemo v Uradu za kulturo, so najpoprej napisane v lokalnem kulturnem programu, kot štiriletnem programu, znotraj katerega se nek razvoj kulture ali pa obstoj kulture v tem mestu dogaja, potem pa seveda vsakoletnim proračunom in programi, ki jih predstavljajo inštitucije. Govorimo seveda o tistem delu, ki je vezan na javne službe. To so javne organizacije, ki so ustanovljene za določen namen. Konkretno zdaj ta program se seveda na nekih načelnih ravneh pojavlja skozi kulturni program, torej pri vsakem programu, vsaki dejavnosti je zahtevano tudi ali pa pričakovano tudi ukvarjanje z mladino, tudi bomo rekli kulturno usposabljanje, širjenje duha in tako naprej, na neki splošni ravni, konkretno pa potem skozi programe inštitucij. V Mariboru imamo na eni strani javni zavod, ki je ustanovljen tudi za ta namen, to je Mladinski kulturni center, in druge zavode, ki imajo vsak svoje programe, posebej je še tu Lutkovno gledališče, ki je tudi po ustanovnem aktu namenjeno mladi populaciji, vsi ostali zavodi pa v svojih programih vključujejo tudi to. Se pravi, na kak način bodo, recimo, razvijali sposobnost participacije ali pa percepcije umetniških dogodkov, kulturne dediščine in tako naprej, v mladi populaciji. Zdaj delno zaradi, recimo marketinških razlogov, kako prodat svojo javno službo, svoje izdelke, delno pa seveda zaradi širšega poslanstva, ki ga vsi ti zavodi tudi upravljajo, skratka, razvoja in ohranjanja nekega kulturnega okolja, duhovnega okolja te družbe. Zdaj konkretno je Narodni dom ta program pripravljal, tako kot je direktor povedal, v nekem sklopu, ki pa je že tudi v lokalnem kulturnem programu in v nadaljevanju bil sklop razvoja projekta evropske prestolnice kulture. Namreč že na začetku smo se odločili, da zaradi mnogih nejasnosti, ki so bile povezane s tem projektom, da bomo ločeno obravnavali tiste programe, ki so sestavni del nekega rednega delovanja inštitucij, in tiste, ki nastajajo kot neke razvojne pobude za daleč naprej in se je zanje postopoma skozi vsa leta, vključno pa seveda z letošnjim in naslednjim letom, zagotavljalo vedno več in razmeroma velika sredstva. Moramo vedeti, da projekt EPK je najdražji slovenski kulturni projekt v zadnjih dveh letih, ne. To so največja sredstva v Sloveniji, na ta projekt vezana, in seveda znotraj tega so bila ves čas pričakovanja, tudi zdaj niso ta pričakovanja ugasnila, da bo projekt EPK imel ne samo serijo dogodkov v letu 12, ampak da bo omogočil nek nov razvojni korak ne samo za področje kulture, ampak neko širšo duhovno okolje v tem mestu. Zaradi tega je bilo potem tudi skozi, zdaj da se vrnem malce v zgodovino, organizator prve faze priprave kandidature za ta projekt, ki je bila, vsi veste, organizacija Kibla. Kibla je takrat nabrala v mnogih javnih diskusijah, pri vseh mogočih zainteresiranih ali strokovnih službah, posameznikov, kulturnih ustvarjalcev, serije, množico pobud, množico idej, ki jih je preverila, samo skozi

to, ali so te ideje nekako v kontekstu nekega širšega razumevanja tega projekta, v evropskem okviru in jih potem uvrstila v nabor idej, ki bi jih to mesto bilo, pač pod nekimi pogoji, zmožno izvest. Se pravi, nabor je bil predstava možnosti, ne pa seveda, ali pa idejnih možnosti, ne pa seveda realnih možnosti, ki se bodo izkristalizirale, ko bo jasno, s kakšnimi sredstvi ta projekt operira oziroma ali bo sploh Maribor izbran in tako naprej. V nadaljevanju, ko se je pripravljala ožja kandidatura, se pravi ožja selekcija že teh vsebin, je bil za ta namen ustanovljen že prej omenjeni začasni sekretariat za evropsko prestolnico, za pripravo kandidature, tako imenovano evropsko prestolnico kulture, kjer so bili tako predstavniki Kible kot posameznih inštitucij, mestne občine, vključeni v to in se je naredila selekcija, in v tej selekciji so pa že zdaj bili izbrani nekateri programi, ki so bili gledani tudi z vidika nekega dolgoročnega razvoja. Med njimi tudi ta projekt, ki pa ni bil samo kot Kulturni dnevnik, naj omenim, ampak kot širše zasnova, tako imenovani KIS, ne, kulturno izobraževalno središče zamišljeno, ki pa je sestavni del te širše zgodbe. Da je Narodni dom bil nosilec tega, bomo zdaj rekli, da je včasih po eni strani ugodno, ugodna zadeva, zaradi tega, ker je bila to inštitucija, ki je lahko nudila neko domicilno okolje, tehnično podporo za razvoj takih projektov, v konkretnih okoliščinah pa je bila to negativna okoliščina, ker so mnogi dojeli to kot, ne vem, konkurenčno prednost te inštitucije v bodočem, prihajajočem spopadu za sredstva, ne, ker je pač sočasno priprava v tej fazi, tega evropskega projekta, Evropske prestolnice kulture, potekala spet v nekem tehničnem okolju, domicilu Narodnega doma. V nadaljevanju je potem prišlo do ustanovitve posebnega zavoda za ta projekt, kjer pa je prišlo do neke vrste programske diskontinuitete, ampak skladno z ustanovnim aktom, ne. Tam je programski odbor, so programski direktor s svojo ekipo, ki je prevzel odgovornost in naloge, da ta projekt izvede in ima seveda s tem v tem okviru tudi vso pravico, da odloča o tistih projektih, ki pridejo v poštev, o višini sredstev in tako naprej, kot v vsaki umetniški inštituciji, kjer je programski direktor tisti, ki ima tovrstne škarje in platno v rokah. In v tem primeru je enako, s tem da seveda ne gre za posameznika, ampak gre zadaj za programski odbor, svet zavoda in tak naprej, je to mnogo širša zgodba, ni samo zgodba posameznika. In sočasno se srečujemo z nečim, kar je, se pravi na eni strani malo drugačna vizija tega projekta, kot je bila predhodno pripravljena, na drugi strani seveda radikalno zmanjševanje potencialov, ne, finančnih potencialov, ki pa se je zgodilo zaradi krize. In to s čimer se danes soočamo, je pravzaprav ta točka, ne, da je zavod, dobro bi bilo, da bi bil njihov predstavnik tukaj, da bi njihovo ...

Moderatorka: Nimajo časa, ker so zaposleni ...

Daniel Sajko: ... njihovo videnje pojasnil, je zavod pač del tega programa KIS-a vzel kot sestavni del, del pa ne, in ta del je, kot sem razumel, zaenkrat pač ostal. Druga stvar je pa seveda ta, da smo že skozi ustanovni akt tega novega zavoda, smo mi ta zavod pooblastili, da v seriji programov, ki bodo nabrani in razvijani, sofinancirani, ne samo v letu 12, ampak že predhodno, zato da se lahko leto 12 izvede, saj je že nekaj let zdaj potekalo financiranje teh programov, da naredi v nekako, najprej smo,

mogoče smo to naredili neko napako v tem časovnem sosledju. Namreč zavod smo zadolžili, da v prvi polovici naslednjega leta naredi pregled, do kod so prišli z razvojem programov. Ne za leto 12, ampak tisti, ki so trajno usmerjeni, trajnostno razviti za neko daljše obdobje in imajo nek močen razvojni učinek za naprej za to mesto in da se Maribor, se pravi, zdaj pa govorim o mestnem svetu, o neki širši strokovni kulturni javnosti, o teh programih izreče in da se takrat naredi neka selekcija, se pravi, še pred zaključkom leta 12, da se potem v skladu s tem tudi zagotovijo sredstva za razvoj, zdaj pa ne več vseh najbrž, ker za vse ni realnih možnosti, ampak izbranih tovrstnih vsebin v letu 13 in naprej. V zavodu smo imeli nekaj tovrstnih razgovorov, pričakovali smo to malce prej in ne v sredini ali konec leta 12. Zdaj seveda je še neka druga stvar zadaj, namreč, da imamo težavo ne, da lokalni kulturni program, ki je širši okvir za celotno dogajanje, vsebinsko dogajanje na področju kulture v mestu, je bil delan v začetku leta 7 in takrat tudi sprejet v času in tudi z namenom, da je omogočil pravzaprav kandidaturo mestu na kombinaciji za evropsko prestolnico kulture in seveda vse te ambicije, ki so vzadaj. Zato je bil delan nekako v okvirih, ki jih je takrat odpirala kandidatura, skratka, odpiral je mnogo možnosti, hkrati pa ta program na mnogih mestih navaja, da bi pa skladno s končnimi opredelitvami tega programa kulturne prestolnice moralo priti tudi do selekcije. Naša predvidevanja takrat, ko smo ta program, govorim zdaj o strategiji tega mesta na področju kulture, pripravljali, so bila, da bo do tega prišlo najkasneje leta 8, ampak zaradi mnogih razlogov se je zgodilo, da je Maribor dobil nominacijo šele sredi leta 9. Šele takrat je postalo jasno, da smo kulturna prestolnica in smo potem do začetka leta 10 šele ustanavljali inštitucijo, ki je prevzela nalogo potem na tem področju, ne. Tako da iz mnogih razlogov ni prišlo do, bi rekel, evalvacije in korekcije, ali rečimo tudi redukcije vsega mogočega, kar je napisano v lokalnem kulturnem programu, na neko realno raven, in smo prenesli to potem pravzaprav na izbor vsebin, ki bodo nastale znotraj konkretnega programa EPK za leto 12, ki pa seveda more vključevati, po definiciji tega projekta, tudi trajnostne vsebine. Zdaj kolikor veste, najbrž veste, ne, da je pa zavod ta program predstavil kakšen mesec nazaj, ne, slab mesec nazaj ta program izdelan, nam pa se tudi konec tega leta veljavni lokalni kulturni program izteče, tako da zdaj imamo pravzaprav neko časovno tenzijo, ko moramo relativno hitro prečerkirati to, kar je zavod pripravil, zavod EPK, ne, in na drugi strani seveda, kaj so drugi deležniki, ker ni zdaj to edina inštitucija v tem mestu, je edina, ki pripravlja program, Pač vodi, organizira projekt EPK, ampak razen tega je ogromno inštitucij, posameznikov in organizacij, društev in tako naprej v tem mestu, ki so ustvarjalci na področju kulture in tudi njih je treba v to programiranje za naslednje obdobje vključiti, tako da imamo relativno ozek časovni okvir, v katerem moramo zdaj pripraviti nove nova izhodišča za nov lokalni kulturni program, ki bo vključeval leto 12, predvsem pa seveda naprej obdobje po zaključku tega projekta in zdaj seveda ambicij, želja, idej je ogromno, sredstev pa kaže vse manj in manj. In to je teoretična točka, ja ...

Moderatorka: No, torej, če lahko g. Sajko ... Moje vprašanje je bilo, kako vi iz Urada za kulturo prepoznate potrebo preživetja tega projekta, če se morda lahko izrazite glede tega. Kulturni dnevnik, zaradi katerega smo danes tudi tukaj.

Daniel Sajko: Da. Mi smo o tem, točno o tej točki, na kratko napisali tudi Narodnemu domu, ko nas je nekje sredi septembra opozoril na ta problem, in sicer ravno na ta način, da želimo, ne, da bi prišlo do nekaj podobnega, kot se danes začenja dogajati, do neke kvalificirane razprave o tem projektu, da ocenjujemo, da v kolikor in po poročilih zavoda in tem, kako so bila strokovna mnenja predstavljena, o dosedanjem dogajanju tega projekta, kakor se je izkazovalo do sedaj, recimo pozitivno, resnično pozitivne vsebine, da v kolikor ta projekt izpade iz financiranja v letu 12, da bi mestna občina morala pač se odločiti, ker to ni zdaj odločitev urada neposredno, ampak proračuna, ne, tega, kar se predlaga in koliko sredstev se odobri za ta, za te namene, da bi se mestna občina morala na osnovi tak strokovnih predlogov odločiti o tem, da ne glede na to, da je bilo prepuščeno zavodu Maribor 12, presoja o selekciji tovrstnih programov, ugotovit pa določiti, pač neki obseg sredstev, s katerimi ta program podpre tudi mimo tega. To pomeni, da je, da bi bil to eden izmed redkih, če ne že edini in razvojni program iz tega konteksta, ki bi se tudi financiral, ne. Zdaj ali je to izvedljivo ali ne, je pa seveda izvedljivo šele po našem predlogu, ob nekih strokovnih razpravah. To ni nekaj, kar neposredno odloči urad, lahko seveda urad predlaga, kakšne stvari, ne, ampak je, bi moralo bit, vezano na neke strokovne reference. Zdaj mi imamo poročila zavoda, iz tega gledamo, plane in poročila, kako je stvar zamišljena, količinsko in kakovostna, kako je izvedena. Ta poročila smo pregledali in obstajajo vse te pozitivne vsebine, o katerih govorite. Zdaj v letošnjem letu, kjer so te zadrege nastale, so seveda te zadrege zelo hude, zaradi tega ker to je neki možnosti dodatnega financiranja, tu se začne in konča ta zgodba, ne. Mi lahko o načelnih stvareh, o marsičem govorimo, na koncu se konča pri proračunu. V letošnjem letu je ta stvar za nas zaključena. Mi smo vsa sredstva razdelili in take vrste programov nismo imeli nikjer v planu financiranja. Je bilo v celoti to v paketu evropske kulturne prestolnice. Za drugo leto je sicer glede na proračunske možnosti relativno, resnično resna zgodba predvidena, resna, resne okoliščine bodo, ampak o prioritarnih stvareh se zmeraj razpravlja, tako da za drugo leto so te možnosti odprte, ampak to pa ne pomeni še seveda neke končne zgodbe. Ta končna zgodba mora bit strokovno obdelana in iz izkušenj, ki so do sedaj nastale, tudi strokovno elaborirana in mora priti v novi lokalni, v novi lokalni kulturni program. Tam se potem srečujemo s temi vsemi vsebinami.

Moderatorka: Gospod Sajko, hvala lepa.

(do 21:40)

(od 22:53)

Katarina Klančnik Kocutar, mentorica za Kulturni dnevnik in dramaturginja v Lutkovnem gledališču Maribor: ... je naša izkušnja izjemno izjemno pozitivna. In ... tako z otroki kot tudi z mentorji, ki potem

delajo z otroki, pride do neke interakcije, ki se mi zdi, da bogati tako našo hišo, pride nek svež veter, neke nove izkušnje pa verjetno tudi za otroke in za mentorje iz Kulturnega dnevnika; sem prepričana, da se tud neka zgodba zgodi. Pa zdi se mi fino, ker smo že toliko povedali o Kulturnem dnevniku nesporno pozitivnih stvari in smo seveda mi prepričani, da bi ta program moral ostati, ker ne samo, da v tistem trenutku otrokom prikaže nekaj, kar v njihovem mestu obstaja, vzgaja bodočega gledalca, brez dvoma, se pravi, da ti otroci, pa zanesljivo jim postavi kulturo kot neko vrednoto, ker sicer so v šoli, so zelo skopo odmerjeni, je skopo odmerjen čas zato, da otroci gredo v, sej hodijo, imajo kulturne dneve, ampak jih je zelo malo in pač morajo potem izbirat, ali tja ali tja ali tja v mestu ali povabijo neko vsebino kulturno v šolo. Medtem ko v kulturnem dnevniku otroci, ki se v Kulturni dnevnik vključijo, nimajo tega ali ali, ampak dobijo in in in ... V tistem letu se seznanijo z vsem, kar je kulturnega v tistem, v našem mestu, in se mi zdi to eno izjemno bogastvo, da se otroci zavejo, kaj vse v tem mestu je, in sem prepričana, da jim to ostane. Prej kot slej bodo sami našli pot spet v inštitucijo, ki so jo preko Kulturnega dnevnika spoznali pa tu ne gre samo za te izrazite, ne vem gledališče, galerija, gre tukaj za, ne vem, programe, ki so v Unionski dvorani, gre za knjižnico, gre za na koncu knjigarno in tak naprej, se mi zdi, da je to ena zelo zelo pomembna in fina stvar. In na koncu koncev, kot sem že prej omenila, sem prepričana, da otrokom se, to da je, se kultura ali pa neka umetniška vsebina kot neka vrednota vzpostavi. Tako na ta način dojemajo in da obenem potem še ustvarijo sami nekaj in to nekaj nenavadnega, nekaj takega, česar v šoli po navadi ne počnejo ...

Moderatorka: Za kar tudi ne potrebujejo računalnika, ne?

Katarina Klančnik Kocutar: Tako, nikoli, ampak vedno je to plod pač njihovega dela, seveda pod nekim mentorskim vodstvom. Skratka, mislim, da so tu v resnici izključno in samo pozitivni učinki. Po drugi strani pa lahko danes povem nekaj tudi kot mama dveh otrok, ki sta že drugo leto vključena v ta program in preko njiju potem spoznavam Kulturni dnevnik, ne samo kako se z Lutkovnim gledališčem srečuje, ampak tudi v ostalih hišah, in moram reči, da vsakič prideta domov navdušena in pripovedujeta o tem, kje so bili, kaj so videli. Nekatere inštitucije sicer tudi mi izven šolskega časa sami spoznavamo pa gremo, ne vem, v galerijo in tak naprej, ampak drugam pa tudi ne gremo. Ne vem, so taki nenavadni programi, kot recimo v povezavi z animiranim filmom, pa taki specifični programi, ki jih drugače otrokom ne moreš nuditi, tudi če bi kot starš hotel, ne, pa jim Kulturni dnevnik omogoča, otrokom, srečevanje s takimi bolj nenavadnimi oblikami umetnosti. Tak da bi danes res povedala tudi kot starš, mislim preko tega pač, preko svojih otrok Kulturni dnevnik potem še boljše spoznam, da bi mi blo neskončno žal, če tega programa ne bi bilo, ne. Mislim, ne govorim samo v svojem imenu, sem prepričana, da govorim v imenu večine staršev, ki imajo, ki so vključili otroke v ta program.

Moderatorka: Kulturni dnevnik je bil s strani strokovnjakov prepoznan kot zelo dobrodošel in kvaliteten program oziroma projekt iz socioloških, pedagoških in didaktičnih vidikov. Urška oziroma Zavod MARS

je prejelo kar nekaj pisem podpore. Tudi iz strani Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti se je oglasila mag. Urška Bittner Pipan. (Moderatorka prebere pismo.)

Moderatorka: Gospa Inge Breznik, vi ste višja svetovalka na področju glasbene vzgoje na Zavodu za šolstvo Republike Slovenije, Kulturni dnevnik ponuja tudi glasbeno vzgojo, glasbeno ponudbo. Kako vidite vi, recimo, vpliv takšne vsebine na šolske otroke.

Dr. Inge Breznik - višja svetovalka na področju glasbene vzgoje na Zavodu za šolstvo RS: Najprej vsem zbranim lepo pozdravljeni, torej sem predstavnica Zavoda za šolstvo, ki mogoče stvari gleda iz drugega aspekta. Vsi vprašani ste bili iz, bom rekla, inštitucij, ki vas podpira Ministrstvo za kulturo, medtem ko Zavod za šolstvo in tudi uporabniki tega Kulturnega dnevnika, večina uporabnikov so otroci, ki spadajo pod Ministrstvo za šolstvo in šport, in seveda so mogoče aspekti, se v bistvu povezujejo na tak način, da se dopolnjujejo. Tako bom rekla.

(do 28:03)

Vir: Youtube (2011).

Okrogla miza: Kulturni dnevnik (2/3)

(od 09:23)

Moderatorka: Med občinstvom vidim tudi Mojco Kasjak, predsednico Plesne izbe v Mariboru. Mojca te lahko nagovorim morda? Vem, da projekt Kulturni dnevnik podpiraš, bi morda delila svoje stališče danes z nami? Da izkoristimo tvojo prisotnost ...

Mojca Kasjak: Ja, lepo pozdravljeni. Res je, že od vsega začetka sem Urški stala ob strani, zaradi tega ker sem rekla, da je to en tak projekt in vem, kako je težko bilo začeti, tak da res še enkrat iskrene čestitke. In tudi Plesna izba sodeluje s Kulturnim dnevnikom, moram reči, da tudi sama kot organizatorica pa tudi kot izvajalka programa, delavnic. Namreč bistvo je to, da se produkcijsko in pa izobraževalne vsebine tukaj prepletajo, kar je najbolj pomembno, ne, da otrok ne samo da gleda, opazuje, doživlja, sprejema, ampak potem tudi sam ustvarja, skozi vse te delavnice, ne. Kar pomeni, da je zelo kompleksno, integralno, povezovalno, sistematično zastavljen projekt, ne. Absolutno in kot strokovnjakinja in osebno podpiram ta projekt. Zdaj vprašanje glede financiranja tega EPK-ja bom pa rekla tako, ne. Res je, vsi so nam s strani teh predlagateljev oziroma organizatorjev evropske prestolnice kulture govorili o trajnostnem razvoju, ne, in ko ti, kot izvajalec, kot umetnik oziroma kot tisti akter, ki boš to izvajal, razmišljaš v tej smeri, jim daš celotno ponudbo, celoten načrt. Se pa potem zgodi, da takrat, ko je treba dati denar, rečejo, nas trajnostni učinki ne zanimajo, mi smo Maribor 2012, nas kaj bo 2013 ne zanima, ne, in pa tudi take interne, ne, bom rekla, ki zelo zabolijo, no. Kar pomeni, da papir vse prenese, realnost pa je malo drugačna, no, to hočem povedati, to je ena stvar, druga stvar pa je, če dovolite, sicer nima direktne zveze s Kulturnim dnevnikom, se mi pa zdi fajn informacija in bi

bilo dobro, da se to določeni ljudje tudi zavedajo ... Eno izkušnjo imam, kaj se je zgodilo v Linzu leta 2009. Namreč tam so Avstrijci večinoma denarja dali za umestitev, sicer je vezano na sodobni ples, ampak so ga projicirali v gimnazije. 180 umetnikov sodobnega plesa je bilo povabljenih za 8 tednov na 90 srednjih šol za delo z dijaki in učitelji skozi umetniške procese in kreacije. Projekt se je izvajal v času pouka pa tudi kot popoldanska dejavnost. Ravnatelji šol so pristopili k projektu in so morali zmanjšati redne ure pouka in so jih tudi, zato ker so prepoznali vrednost projekta, na račun ukvarjanja z umetnostjo skozi telo. Umetniški vodja projekta je zahteval, da umetniki vnesejo nekaj nereda in kaosa v šole. Želel je, da umetniki ostanejo umetniki in da ne igrajo vloge učiteljev. Umetniki so torej učence in učitelje obravnavali kot sebi enakovredne in kompatibilne. Dijaki so bili torej odrasli in umetniki hkrati. Ker jih šolski sistem navadi na način dela, ki zahteva končni produkt, kar se mi zdi zelo pomembno, torej delati projekte z zaključkom, s predstavo, so umetniki uvedli inovativen pristop vključevanja v umetniški proces, v katerem ni bilo vnaprej določenih in razdeljenih vlog, temveč so dijaki skupaj z njimi ustvarjali predstavo. Gre za način dela in ustvarjanja, ki ni hierarhičen, temveč ponuja vključevanje v kreativni proces, kar je najbolj pomembno, kjer so se začeli vzpostavljati novi odnosi. Regrupirale so se že ustaljene skupine vrstnikov, začeli so komunicirati med seboj, spremenili so se odnosi med dekletimi in fanti, imeli so vedno manj težav z dotikanjem in premagovanjem strahu. Po končanem projektu, to je zdaj bistvo, se je šolski uspeh dvignil za 50 %, kar dokazuje, koliko pomeni ta kreativen pristop mladim, ne. Zdaj to je pač primer srednje šole pa sodobnega plesa, predvsem je ključno vlogo igral premik zavesti in jaz mislim, da eno poslanstvo Kulturnega je ravno to ozaveščanje in premik zavesti, katerega se mi, ustvarjalci, podporniki, deležniki, soorganizatorji zavedamo, ne vem pa, koliko se tista nadgradnja, bom rekla financerji, tega zavedajo. Zato še enkrat poudarjam, res je potrebno najti način, kako se bo projekt financiral za dobrobit, tak kot se vsi strinjamo, naših potomcev in mladine. No, samo zaključila bi še to, da je, da so ravno na osnovi tega pomembnega doživljanja, izkušnje, so se zgodili ti premiki, hočem reči, da ta projekt je prikazal, da ni pomemben končni produkt tega showinga, ampak je pomemben ta pristop h kreativnosti, ustvarjalnosti in premiku zavesti, kajti dolgoročni rezultati so se potem prikazali ravno v, pri akterjih. To želim povedati, no, in zdi se mi, da bi sistem kulturne vzgoje tudi s strani šolskega sistema se moral nekoliko spremeniti, zaradi tega ker učitelji, ko izbirajo ponudbe za kulturne dneve, izbirajo to, bom rekla, tako, ali instinktivno ali pa ker nekoga poznajo, ne, medtem ko pa ta primer Kulturnega dnevnika se pa pozna, da je to preiščeno, sistematično, da so zajete vse dejavnosti umetnosti, kar se mi tudi zdi super, nič ni izpuščeno in jaz osebno bi dala še več poudarka, da bi ta projekt se razvijal, tudi v bodoče.

Moderatorica: Hvala, Mojca Kasjak. Katarina, izvoli.

Katarina Klančnik Kocutar: Ja, ena stvar se mi zdi, da o njej nismo ničesar rekli, in v bistvu mi vzbuja veliko začudenje. S tem da EPK ni podprl tega projekta v letu 2012, se mi zdi, da je spustil eno imenitno

priložnost, to je en blazen bazen gledalcev oziroma teh, ki bi se v te epekajevske vsebine vključili, pa se zdaj ne bodo in bi bila to, mislim ...

Moderatorka: Ker ne sodelujejo, ne?

Katarina: Seveda, ena odlična priložnost, da EPK zaživi, res ... da se mesto skozi te otroke, ki bi se udeležili teh raznih programov v naslednjem letu, izgubiš en potencial, en blazen bazen gledalcev in ne samo gledalcev, teh aktivnih udeležencev v teh nekih procesih dogodkov, stvari, ki se bodo v prihodnjem letu v naše mestu dogajali. To se mi zdi čisto absurdno. Mislim, skozi to vidiš, kot da je EPK nek samozadosten sistem, ki bo funkcioniral. V resnici pa gre tukaj za kup enih otrok, ki bi imeli nekaj od tega, in EPK, mislim, to bi bila ena taka dvosmerna pot, no. In toliko bolj sem začudena, no.

Moderatorka: Gospod Rukavina, izvolite.

Vladimir Rukavina - direktor Narodnega doma: Jaz bi mogoče samo prosil Urško, če še eno stvar pojasni. Midva z gospodom, torej midva z Danijem, sva takrat o tem dosti razmišljala in tudi delala, ko sva vmes tvorila, v vmesnem času vakuuma program EPK-ja in to je bilo mreženje. Mreženje je ena od bistvenih stvari, ki bi jih EPK moral prineset. Zdaj po mojih informacijah, ampak boljše je, da Urška pove, seveda, je bil interes v vseh partnerskih mestih EPK-ja, da bi to mreženje zaživelno ravno skozi Kulturni dnevnik, da je bil to neke vrste pilotski projekt in so želeli, ampak potem se je končalo drugače, tako da, Urška, to je mogoče pomembno pojasnilo. Torej druga stvar, v kateri bi jo moral prepoznat seveda EPK.

Urška Košica: Ko smo pripravljali elaborate in se posvetovali, zdaj ne vem, ali je Nina Arsenovič še tukaj. Ni je. Je bila tukaj, bi mogoče ona to malo bolj pojasnila še, zakaj je prišlo do tega, v glavnem: pozvani smo bili, da pripravimo širši projekt kot primer dobre prakse, na kak način bi ga peljali tudi po partnerskih mestih. Pogovarjali smo se in Velenje je bilo takoj pripravljeno za organizacijo, Festival Velenje, ki organizira tudi Pikin festival. Vemo, kaj je v Velenju. Kulturni dom Janeza Trdine so že našli svoje partnerje v projektu, na kak način bi ga peljali v Narodnem domu, v Novem mestu, pardon. Mi bi dali samo tale knowhow, torej koncept celi in vodili od zgoraj dejavnosti. Torej tiskovine bi bile iste, značke, da bi pocenili projekt, nekatere programe bi lahko zaokrožili, torej tisto kar nimajo na lokalni ravni, doma, bi jim pomagali, da pripeljemo k njim. Sestavili smo elaborat, ki je vključeval vseh pet mest, in na koncu je potem prišlo do tega, da je bilo rečeno, da je absolutno predrag Kulturni dnevnik in ga niti v osnovni obliki niso želeli več podpret. To je to.

Moderatorka: Ves čas se govori o teh sredstvih, ki stanejo, denarnih, pa mislim, da ni skrivnost, Kulturni dnevnik sploh ne stane toliko. Urška, če povemo, za kakšen znesek gre?

Urška Košica: Ja, v tej obliki, kot ga peljemo danes, stane 80.000 €, kar pomeni, da je tu všteti strošek vseh programov, vseh koordinatorjev, vseh stroškov, ki jih imamo, in s PR in s tiskovinami in gre za obdobje desetih, enajstih mesecev. Vključene priprave, torej zajetih 5 ljudi, ki delamo redno na tem in 15, ki jih sodeluje na delavnicah, torej na 50 produkcijah. Moramo vedeti, da je Kulturni dnevnik, torej 12

dogodkov, vsak za sebe en kulturni dan. Če si lahko predstavljate kulturni dan sam po sebi s predstavo, delavnico in organizacijo. Če naredimo prerez, je potem to res malo za tak obširen in kvaliteten projekt.

Moderatorka: Vojka, ti si tudi mentorica Kulturnega dnevnika, bi morda še ti delila z nami kako izkušnjo?

Vojka – mentorica Kulturnega dnevnika: Predvsem je zanimivo pri Kulturnem dnevniku to, da otrok vstopi v kulturno inštitucijo ne samo kot gledalec, ampak nekak spozna lahko prostor sam. Akterje, ki delujejo znotraj inštitucije, to se pravi seže v zaodrije, seže nekam, kamor drugače nikoli ne more. Jaz se spomnim, ko sem bila majhna, sem veliko hodila na kulturne prireditve, nikoli pa nisem mogla iti nekam zadaj, govorit z nekimi ljudmi, ki se pojavljajo zgolj na odru, in to se mi zdi pač ena taka posebnost tega, glede na to, da otroci imajo danes možnost hodit na kulturne prireditve. Moja izkušnja obratna je pa to, da je meni pač dobro in lepo in prav delat s temi otroci, ki se vseeno nekak razlikujejo, mislim, so drugačni, ker rastejo pač zdaj gor in ne takrat, kot smo mi, in se hkrati pač mi učimo od njih, kaj je tisto, kar jih zanima, kaj je tisto, kar jih pritegne, kar je tisto, kar, ne vem. Meni se zdi, da so današnji otroci zelo digitalni, zelo jih zanima ta hitra menjava vsega, potem pa se pri nas srečujejo bolj vse z nekimi analognimi vsebinami, ali kako naj rečem ...

Moderatorka: Umirjenimi, ne?

Vojka: Ja, in kak zdaj to otrokom približat, na kak način sploh pač. Jaz se učim o tem, kak otroka malo ustavit in malo bolj v miru neke stvari pač spremljat.

Moderatorka: Gospa Inge, morda bi na vas naslovila še eno vprašanje, in sicer: projekt Kulturni dnevnik je zelo potencialno, je zelo potencialen tudi v mednarodnem smislu, ne? Lahko bi šlo tudi za prakso mreženja, smo prej omenili, morda najprej tudi s sosednjimi državami Slovenije. Kako vidite morda to?

dr. Inge Breznik: Torej dejansko to mreženje kot je bilo predstavljeno s strani Urške. Lansko leto smo hodili dobesedno skupaj po Sloveniji, namreč jaz sem kolegici tudi povabila med kolege glasbenike, in ko imamo študijska srečanja z učitelji glasbe po Sloveniji, vsepovsod kje, kjer je pač bilo izpostavljeno tale, to mesto, s katerimi bi se mrežilo, se je tudi vplivalo na same glasbenike, na kakšen način bi se lahko vključili oni v ta Kulturni dnevnik, kako bi lahko seveda sooblikovali program. Torej dejansko mednarodno mreženje lahko steče, če uspe, torej znotraj ene same države. Zelo preprosto je te mreže naprej vlečt. Osebno vidim en vidik dobrega mreženja tudi preko kulturne prestolnice; zdaj ravno v torek je bila predaja s tem koncertom, ki ga žal nisem mogla obiskat, tukaj v Unionski, z eno karizmatično dirigentko. Če bi vse izkušnje, ki so v prejšnjih mestih padle tukaj na plodna tla, ne, in se hkrati, torej ta nit, ki je že nekako nastala, peljala tudi naprej. Naslednje leto bo kulturna prestolnica zopet drugo evropsko mesto in tako naprej, na tak način to mreženje bi lahko bilo idealno, za sam Kulturni dnevnik. Pa mislim, da bi bilo fenomenalno, da bi pa šli mogoče na področje manjšincev, torej Slovencev v Avstriji, Slovencev v Porabju, Slovencev v Italiji, ki si zelo zelo želijo slovenske besede.

(do 23:24)

Vir: Youtube (2011).

Okrogla miza: Kulturni dnevnik (3/3)

(od 1:05)

Urška Košica: Na temo mreženja projekta. 2010 smo bili povabljeni v Ruhr, takrat evropsko prestolnico kulture, kot bodoče mesto prestolnice. Predstavljati smo šli programe kulturnega izobraževanja, to je bila mreža Artsforall, ki deluje bolj v severozahodnem delu oziroma zahodnem delu Evrope. Skandinavske dežele in pa zahodnoevropske dežele, kjer imajo čudovite sisteme kulturnega izobraževanja nasploh, art šole, česar pri nas nimamo, in te celovitosti ni. Mi smo šli predstavljat projekt, dobro prakso, torej Kulturni dnevnik in pa Art kamp in so nas tam tud prosili, recimo Nizozemci, če lahko kopirajo tale naš Kulturni dnevnik, ker se jim je zdel čudovita zamisel za to, kar že sami počnejo, in smo bili izredno pohvaljeni. Drugo leto v času evropske prestolnice, v Art kampu 2012, gostimo to mrežo tukaj pri nas in takrat, jaz mislim, da bi bilo mogoče tudi pametno, da se usedemo skupaj pa še malo predebatiramo, kaj bi se dalo tu narediti na tem področju.

Moderatorica: Vsekakor javne razprave oziroma okrogle mize, kot je današnja, odpirajo tovrstno problematiko; verjamem, da potrka tudi na vest mnogim, ki odločajo o financiranju Morda je osrednja težava nekako tudi v tem, da ljudje, ki odločajo, gospa Inge in vsi ostali, o financiranju, jih zelo redko kdaj vidimo na tovrstnih kulturnih dogodkih in mnogokrat ne vedo, čemu dajejo denar in kakšnim vsebinam. Morda še kakšno vprašanje iz občinstva, predstavnikov medijev? Mojca, izvoli.

Mojca Kasjak: Kaj je bil odgovor oziroma kaj je bil konkretni razlog, da Kulturni dnevnik ni bil sprejet v financiranje EPK?

Urška Košica: Nikoli nismo dobili nobenih pisnih pojasnil. Vse, kar je bilo, je bilo, da je predrago. To pač. Nič uradnega nismo dobili, da bi zavrnili projekt, nobenega dopisa ali pa obrazložitve.

Vladimir Rukavina: Oziroma je bilo rečeno, v tem smislu, torej da, seveda se vse te stvari lahko naredijo preko interneta. Po moje niti niso razumeli, da se bo preko interneta obvestilo mentorje in bodo potem mentorji, če bodo ugotovili, da je to v redu, poslali otroke na neko prireditve; če pa ne bodo ugotovili, pa drugače. Torej na ta način se poceni, torej niso dojeli bistva vsega tega skupaj. Po drugi strani pa, če sem že pri besedi, če mi dovolite, še zelo na kratko mogoče nek povzetek, kot ga jaz vidim. Torej glede na vse, kar ste danes izrazili tukaj vsi prisotni iz različnih, lahko rečemo, področij, je to ena od stvari, ki ima pozitiven naboj, ki jo prepoznavamo v pozitivni konotaciji. In po drugi strani vidim, da obstaja volja, po eni strani za financiranje skozi kulturo, ampak kultura ni tista, ki bi to direktno financirala, ker govorimo o kulturnem izobraževanju. Izobraževanje je tisto, ki bi to lahko, pa tega ne zaradi tega, ker ni vzpostavljena vez med, recimo temu konkretno, Ministrstvo za kulturo in Ministrstvom za šolstvo, in seveda ravno zaradi tega, ker smo mi to vedeli, ker smo videli, da te stvari ne štimajo, smo se spomnili

in želeli to narediti in želeli to zapustiti kot neko dediščino evropski prestolnici kulture, ker tudi evropska prestolnica kulture je bila zamišljena seveda kot nek institut, kot nek sistem, ki bo za seboj pustil mogoče neke nove prakse. Se pravi novo prakso, ne okostenelo, tisto, ki loči direktno Ministrstvo za kulturo in Ministrstvo za šolstvo in med njimi nobenih osnov ni. To vemo zaradi tega, ker smo že prej, ko smo skušali kakorkoli nekako financirati te stvari ali spodbujati, smo prišli do enega zidu. Torej kot pozitivna dediščina in kot pozitivna praksa evropske prestolnice kulture bi lahko prišlo ravno do tega povezovanja na nek način. In to je tisto. Ni toliko škoda, da ne bomo direktno dobili tega denarja. V letošnjem letu izgleda, da ga bomo uspeli, na koncu ga bomo tudi morali pokriti nekako s sponzorji ali z nekimi drugimi lastnimi prihodki ali kakor koli. Bistven problem je ta, da te dediščine ne bo, ki bi jo lahko dala evropska prestolnica kulture kot pomemben inštrument, katerega pa bi mogoče, če smo se zavezali tej evropski prestolnici kulture, seveda poslušali in ubogali mogoče tudi drugi. In še ena stvar, tu v tej evropski prestolnici kulture, predvsem kar zadeva izobraževanje, vidim, da je vse večinoma tako kot v našem šolskem sistemu, orientirano na knjigo, na literaturo, skozi Bralno značko in tako naprej, so stvari, ki so ustaljene, in to teče. Zato ni problema ne za financiranje ne za obisk ne za nič in mislim, da je bila ta stvar mogoče preveč literarno vzeta. Vrnil se bom na besede Mete Kočevar, torej naše znane režiserke, scenografinje in tako naprej, ki je članica Nacionalnega sveta za kulturo in ravno na Nacionalnem svetu za kulturo so obravnavali tudi to tematiko. In takrat je bilo tudi ...

Moderatorka: O novem predlogu, ne?

Vladimir Rukavina: Prosim?

Moderatorka: O novem predlogu.

Vladimir Rukavina: Tako je, no, ampak pogovarjali o večih, o večih priložnostih, ravno o tem. In kaj so ugotovili? In to je direktno rekla, naš šolski sistem ne poskrbi za večplastno izobraževanje, se pravi, multikulturno izobraževanje naše mladine, ne dovolj. Ne spoznajo plesa, ne spoznajo arhitekture, ne spoznajo, ne vem, glasbe, na podoben način kot je dana teža ravno knjigi, kot ... in literaturi kot osnovni vedi in mi skozi to, kar smo začeli, torej s Kulturnim dnevnikom smo začeli te stereotipe razbijati. Odvisno je od učitelja, kakšno afiniteto ima učitelj, ki je na šoli. Tisti, ki ima afiniteto do glasbe in takih stvari, tisti otroci je bodo deležni seveda neprimerno več. Če se bo vsak držal samo svojega osnovnega kurikulumu, potem ni nobene variante, da bi otroci videli karkoli drugega, ampak na koncu koncev se nam je dogajalo tudi to, da sta nastopala po šolah Spidi in Gogi in na ta način je šola opravila svojo, svoj kulturni dan. Torej to so bile stvari, ki smo jih mi v Narodnem domu opazovali vsaj zadnjih 20 let in ugotavljali, kaj se dogaja, in želeli spremeniti. Torej še enkrat: škoda je, da potem EPK, če tega ne priznava kot svoje programe, tudi ne bo mogel dati te dediščine, ki bi spremenila odnose pri tretmanu in pri financiranju, seveda, izobraževalnih programov.

(do 7:30)

(od 11:57)

Danijel Sajko: ... Mi smo, pa vi, ki ste vsi mlajši tukaj, smo še vendarle večinoma generacije, ne digitalne generacije, če tako rečem. Skratka ljudje, ki smo šli skozi izoblikovanje osebnih profilov, osebnega razumevanja, leksike tega jezika in tako naprej, vseh teh podpomenov, ki jih mammo v življenju v pojmovnem svetu, kot ga, kot svet razumemo pač okrog sebe in je to nastalo skozi literaturo ali skozi, recimo, literarne oblike izražanja različnih drugih umetnosti, ne. Tudi glasbene forme in tak naprej, to je nekaj, kar je nastajalo sočasno z našo vzgojo pač na različnih stopnjah, kot je, različne vrste teh oblik dojemali, nekateri bolj podrobno, mnogi ne, ampak vendarle je ta dovtetnost nastajala skozi neko daljšo življenjsko obdobje. Zdaj pa se srečujemo s prihodom digitalnih generacij, kjer je ta svet že in bo v nadaljevanju radikalno drugačen. To je drug svet, drugačen način razumevanja sveta, komunikacija med generacijami našimi in temi bo mnogo težja, in če tu ne bo nekih takih zadev, ki ne bo samo dnevnik, recimo, nekih izbranih otrok iz neke šole in tak naprej, ki so pač bili dovolj animirani skozi posameznega učitelja, ampak bo to generalno nek družben projekt, ki se bo s temi zadevami ukvarjal, potem bomo zgubili mnogo, ne. Zgubili bomo cele, cele plasti duhovnega sveta, ki ne bo več dostopen tem generacijam, ali pa bo z nami vred izumrl, ne. Ne vem, Steffana Zweigerja, recimo, je bil zdaj enkrat omenjen v časopisu, bi bilo treba prebrat. Ne, njegovo razočaranje nad prihajajočim svetom in tako naprej, ki je zavrnil ali pa ni razumel vseh teh duhovnih sfer v začetku 20. stoletja. Zdaj pa je 2. tisočletje, pa je še mnogo hujši ta radikalen prehod. Če tega prehoda ne bo in pri tem prehodu lahko ima nek tak program, ne bom rekel, usodno vlogo, ampak zelo veliko vlogo pa, ne. Zdaj pa če to razumemo v nekem širšem kontekstu neke družbene naloge, ne, kjer pa se morata potem obe ministrstvi pa Nacionalni kulturni program s tem ukvarjat, potem pa bo seveda zadeva lažje izvedena in bo imela širši učinek. Za mesto pa je seveda pomembno tudi to, kar pa je stvar posameznih inštitucij, ki so s tem, v tem projektu sodelovale. Namreč, da si poskušajo zagotoviti publiko, ne. Kakšen smisel pa ima vlaganje vseh teh sredstev, ne, praviloma premalih, v seštevku pa zelo velikih sredstev v neko produkcijo, ki je namenjena pol praznim dvoranam. Mi smo se s to zgodbo srečali v občini, pa ne samo občini, tudi posredno v Narodnem domu, nekaj let nazaj, ko smo pripravljali nek program, ki potem ni bil realiziran, tako imenovana Orkestralna akademija, ki bi v Mariboru v okviru univerzitetnega sklopa deloval nek orkester, recimo, simfonični orkester. Izplen tega študijskega programa bi bil, bi bila strahovita množica koncertov, ne. Skratka vsak mesec še en simfonični koncert najmanj pa serija neke komorne glasbene produkcije. in takrat smo se vprašali, kakšen smisel pa ima umestitev takega projekta v mesto, kjer je pa 500 ljudi, recimo, publika, za komorne pa 150 mogoče, ne. Samo takrat, če sočasno s takim programom povezano širša zgodba, zgodba, kjer se vse mlade pa seveda tudi starejše lahko, ampak tam je storjeno, kar je bilo storjeno v preteklosti, ne. Če se mlajše poveže v celo to dogajanje, če se z njimi gradi nek skupen interesni, skupno interesno področje, ne, in so nekako kot

sokreatorji na nek način, recimo, v tej skupni zgodbi. In ta program je imel takrat, prav mislim, da skoraj tretjina te zgodbe, ne, se spomniš tudi, je bila namenjena prav temu.

(do 14:54)

Vir: Youtube (2011).